

גאשיי טוואבל זרו Gashei Tewabel Zeru

01:00:01:23 01:00:00:02
שמי אטנפו טוואבל,

01:00:08:23 01:00:04:17
שמו של אבי הוא טוואבל זרו ארמיאס

01:00:13:07 01:00:09:13
ושמה של אמי הוא קברה סנאי.

01:00:21:12 01:00:14:15
נולדתי וגדלתי בכפר בשם "סרמלה".

01:00:32:24 01:00:23:06
אחרי שהוריי טיפלו בי וטיפחו אותי, הגעתי לגיל הבגרות.

01:00:47:15 01:00:33:05
עבדתי כחקלאי, אבל היה בי רצון עז ללמוד בבית ספר.

01:00:50:17 01:00:48:24
משם,

01:00:56:05 01:00:52:19
אחרים לקחו ממני דוגמא ולמדו, היו אף כאלה שנהיו למורים,

01:01:04:04 01:00:56:22
וחשבתי לעצמי מדוע איני לומד.

01:01:08:20 01:01:04:08
להוריי היו בעיות ולא היה מישהו אחר שיטפל בשטח החקלאי.

01:01:13:03 01:01:08:21
אמרתי לעצמי שאני חייב ללכת ללמוד,

01:01:17:06 01:01:13:05
אז השארתי את אבי מאחור, סירבתי להיות חקלאי והתחלתי ללמוד.

01:01:21:21 01:01:17:20
היה צורך באישור מנהל על מנת להתחיל בלימודים.

01:01:27:02 01:01:23:15
היה שם מורה בשם בתו אברהם קהת.

01:01:33:24 01:01:27:06
ביקשתי ממנו לרשום ולקלוט אותי
ללימודים כמנהל, והוא עשה זאת.

01:01:36:09 01:01:34:17
הוא גם עקב אחרי ההתקדמות
שלי בלימודים.

01:01:41:15 01:01:36:13
נהגתי להגיע יום אחד ולהחסיר ביום
שלאחריו ובית הספר האשים אותו.

01:01:43:23 01:01:41:16
הוא שאל אותי מדוע אני מבייש אותו,

01:01:48:10 01:01:44:16
ועניתי לו "כפי שאתה יודע,
אין מי שיעזור למשפחתי

01:01:50:23 01:01:48:13
לכן, אני מסייע להם
בעבודה החקלאית".

01:01:56:07 01:01:51:01
כשסיפרתי לו על הבעיה,
הוא הגיע לבית הוריי

01:01:59:24 01:01:57:11
והתחנן בפניהם שיאפשרו לו לקחת
אותי תחת חסותו וללמד אותי,

01:02:04:21 01:02:00:18
"וכשיש עבודה אשחרר
אותו כדי שיעזור לכם

01:02:06:22 01:02:04:23
ונעזור אחד לשני, " הוא אמר.

01:02:19:00 01:02:08:04
הוריי הסכימו, וכך הלכתי הלוך וחזור,
כל יום, מ"אמבובר" ללימודים.

01:02:26:22 01:02:21:22
הייתי תלמיד כיתה א', התחלתי
ללמוד בגיל עשרים וחמש.

01:02:32:10 01:02:27:09
נהגו להעלות את התלמידים החרוצים
שתי כיתות במהלך השנה,

01:02:35:07 01:02:32:23
וכך קודמתי בשתי כיתות.

01:02:36:22 01:02:35:08
באיזו שנה נולדת?

01:02:45:20 01:02:37:19
נולדתי, לפי השנה האזרחית,
בשנת 1947.

01:02:48:06 01:02:47:07
כמה ילדים יש לך?

01:02:56:21 01:02:50:01
קעת שלושה. היו לי ארבעה ילדים, אחד
מהם הלך לעולמו לפני שבעה חודשים.

01:03:03:04 01:02:59:09
אמור לי שוב, מה שם המקום בו נולדת?
"סרמלה".

01:03:05:00 01:03:03:08
"סרמלה".
- כפר בשם "סרמלה".

01:03:07:00 01:03:05:03
איך הכפר נראה?

01:03:20:11 01:03:07:04
ב"סרמלה" הייתה צמחייה
מרובה ומגוון סוגי ירק,

01:03:25:07 01:03:20:13
כגון כשות ופיגם ריחני,
היה שם הכל.

01:03:29:22 01:03:25:19
גרנו באותו אזור בו
גרו הדודים שלנו.

01:03:37:22 01:03:33:12
"סרמלה" הייתה אזור חקלאי ועשיר.

01:03:45:00 01:03:38:01
מה התרגום לשם שלך?
- השם שהוריי נתנו לי?

01:03:51:17 01:03:45:11
משמעות השם אטנפו היא
קצוות האדמה והשמיים.

01:03:56:08 01:03:52:01
גם ב"אורית" (תורה)
כתוב "מקצה עד קצה".

01:03:59:16 01:03:56:23
הכוונה ל"מקצה עד קצה".

01:04:09:01 01:04:01:07
כשהתחלתי ללמוד, שמי הוחלף לגשאה.
- למה שמך הוחלף?

01:04:10:18 01:04:10:04
ובכן,

01:04:16:04 01:04:13:00
לדעתי זו תוצאה של הפגנת אהבה.

01:04:21:13 01:04:17:04
כשאני ואחי הקטן שיחקנו כדורגל, הוא
היה קורא לי "גשאה, גשאה" (מגן שלי).

01:04:23:23 01:04:21:24
היה מורה בשם אסנקאו סנדקה.

01:04:26:11 01:04:24:06
אחי הקטן קרא לי גשה
והגדול גשאה (מגן שלי),

01:04:31:20 01:04:27:01
הכירו אותי כגשאה.

01:04:34:22 01:04:32:17
כמה אחים ואחיות היו לך?

01:04:42:22 01:04:35:20
יחד איתי היינו שישה
אחים וארבע אחיות.

01:04:45:07 01:04:43:16
במה הוריך עסקו?

01:04:53:07 01:04:47:01
אבי עסק בחקלאות ואמי הייתה
עקרת בית וטיפלה בילדים.

01:05:12:12 01:04:58:15
ב"סרמלה" התגוררו הרבה יהודים?
- כן, ב"סרמלה" גרו הרבה מורים יהודים,

01:05:14:24 01:05:12:13
כארבעים או חמישים, כולל קייסים.

01:05:19:05 01:05:15:12
מ"סרמלה" יצאו יותר
מורים מכל מקום אחר,

01:05:26:18 01:05:20:00
היו הרבה בכל עיר. אזור "אוזבה"
עד "טדה" היה שייך ליהודים.

01:05:30:24 01:05:27:09
באזור הזה התנהלנו כפי
שרצינו, לא הטרידו אותנו.

01:05:37:02 01:05:34:10
הייתה משפחה, משפחת
בטגהון, שהייתה מלומדת.

01:05:39:13 01:05:37:03
הם היו מוכרים והיה להם כוח.

01:05:43:03 01:05:40:02
גרנו איתם ביחסים של כבוד
הדדי ובשותפות.

01:05:50:18 01:05:43:14
יצאנו מהבית וחזרנו אליו בחופשיות,
אף אחד לא העיר לנו,

01:05:55:09 01:05:50:23
ומבחינת כלכלית, תודה
לאל, חיינו טוב.

01:06:01:16 01:05:56:18
מה הבדיל את "סרמלה" משאר המקומות?
מה היה שונה במקום?

01:06:06:05 01:06:03:06
מספרים שנוודים נתנו
את השם למקום.

01:06:11:01 01:06:06:06
שמו המקורי היה "סראמיניה" (אמונה במדשאה)
וזה הוחלף ל"סרמלה".

01:06:16:01 01:06:11:24
למה קראו לעיר ככה?
- מספרים שנוודים נתנו לעיר את השם.

01:06:18:18 01:06:16:02

מה המשמעות?
"סר" פירושה: דשא ו"אמנייה" פירושה: האמנתי.

01:06:23:22 01:06:21:11

נוודים נהגו להעביר שם את
החורף, וכשנפגשו בסתיו

01:06:25:05 01:06:23:23

שאלו אחד את השני היכן היו.

01:06:26:21 01:06:25:12

האחד ענה "העברתי את
התקופה ב"אמבובר" וכו'.

01:06:29:16 01:06:27:05

מספרים שנוודים נתנו את השם לכפר.

01:06:32:21 01:06:30:09

על "סראמנייה" שהיתה מרובה במדשאות

01:06:36:03 01:06:33:09

הנוודים היו אומרים "האמנתי במדשאה
והעברתי תקופה ב"סרמלה",

01:06:38:10 01:06:36:13

כך מספרים שהמציאו את השם לכפר.

01:06:40:14 01:06:38:12

"סרמלה" זה כפר?

- כן, זה כפר.

01:06:42:01 01:06:40:15

זו עיר?

- זה כפר.

01:06:44:07 01:06:42:02

הכפר ממוקם קרוב לעיר?

- לא, לא קרוב.

01:06:50:12 01:06:45:00

באיזה אזור הכפר נמצא?

יש עוד כפרים מסביבו?

01:07:00:06 01:06:52:14

יש הרים מסביב לכפר

ויש נהר בשם "תללו".

01:07:10:04 01:07:02:07

הכפר "סרמלה" היה אזור פורח

וחיינו שם באושר.

01:07:13:13 01:07:10:15
כשאתה אומר "פורח",
מה היה מזג האוויר לרוב?

01:07:16:00 01:07:13:19
מזג האוויר היה נוח,

01:07:19:09 01:07:16:02
החורף והקיץ בזמנם אפשרו
לנו לעסוק בחקלאות,

01:07:21:11 01:07:20:07
הכפר פרח.

01:07:24:06 01:07:21:20
מה היה תפקידך בבית בילדותך?

01:07:39:23 01:07:26:03
עד שבגרתי עבדתי קצת בבית,
אחר כך עבדתי בגידול בקר.

01:07:46:16 01:07:41:24
אחי הגדול נהג לטפל בעניין החקלאות,
אך בגלל שעזב את הבית

01:07:52:06 01:07:47:08
ולא היה מישהו אחר בבית,
אני טיפלתי בצאן,

01:07:56:24 01:07:52:14
וזאת למרות מצבי הבריאותי שהצריך
טיפול בזריקות.

01:08:05:24 01:07:57:03
חייתי תקופה ארוכה והבנתי שאופציית
הלימודים לא נמצאת באופק.

01:08:14:19 01:08:06:11
היה בי רצון ללמוד, וכן בדקתי את
אפשרות העלייה לישראל.

01:08:18:13 01:08:15:10
באיזה גיל התחלת ללמוד?
- בגיל עשרים וחמש.

01:08:22:20 01:08:18:23
ועד שהתחלת ללמוד עבדת כחקלאי?
- כרועה הצאן.

01:08:26:12 01:08:23:05
אילו משחקים נהגת לשחק בילדותך?

01:08:28:12 01:08:27:09
לא חסרו,

01:08:31:01 01:08:29:19
היו

01:08:38:02 01:08:31:18
"קורקוס", "גאנה", "מחניים". היו הרבה.

01:08:40:09 01:08:38:04
מה זה "קורקוס"?

01:08:52:02 01:08:40:15
זה משחק כדור בו משחקות
שתי קבוצות ויש שער

01:08:54:07 01:08:52:09
שאליו צריך להכניס את הכדור.

01:08:59:24 01:08:55:20
היה גם משחק בשם "צ'קלוש".
- מה זה?

01:09:04:19 01:09:00:03
"צ'קלוש" שיחקנו בחורף. חידדנו
חרב מעץ ותקענו אותה בקרקע.

01:09:09:02 01:09:06:02
מי שלא הצליח לתקוע ולשלוף אותה
מהקרקע אחרי שלושה ניסיונות,

01:09:13:00 01:09:09:17
היה נושא מישהו על גבו למרחק וחוזר.

01:09:14:19 01:09:13:12
מה צריך לתקוע?

01:09:18:18 01:09:15:00
תקענו קצה מקל באדמה.

01:09:25:17 01:09:19:11
אחרי שאני וחברי תקענו אותו
באדמה שלוש פעמים,

01:09:27:02 01:09:26:10
והחבר השלישי לא הצליח

להוציא את המקל,

01:09:29:23 01:09:27:05

הוא היה צריך לסחוב אותי על גבו מרחקים ניכר, הלוך וחזור.

01:09:36:21 01:09:32:06

היו לך הרבה חברים שגרו בסביבה? - כן, היו לי הרבה.

01:09:46:23 01:09:39:18

נהגנו להעביר לילות וללכת למקומות אחרים יחד.

01:09:53:17 01:09:47:12

אחרי שהעברנו שם את הלילה, לפנות בוקר,

01:09:57:19 01:09:53:20

הייתי חוזר לרפת אחרי שבעצם הייתי בחוץ.

01:10:01:21 01:09:57:20

כאמור, לא רק את הימים, גם את הלילות נהגנו להעביר יחד.

01:10:04:16 01:10:02:01

הייתה בינינו אהבה גדולה, לא כמו פה בארץ.

01:10:12:00 01:10:05:06

היו לכם שכנים נוצרים ומוסלמים באזור? - לא היו.

01:10:13:08 01:10:12:02

כלל לא?

- כלל לא היו.

01:10:19:16 01:10:18:00

מה לימדו אותך בבית? אילו כישורים הקנו לך?

01:10:23:14 01:10:20:00

אם קרובי משפחה ואם אחייך הגדולים,

01:10:26:05 01:10:23:15

אילו כישורים לימדו אותך בילדותך?

01:10:35:15 01:10:28:15

הוכשרתי להיות רועה צאן

ולטפל בבקר.

01:10:47:11 01:10:37:01
כשאימנו ז"ל חלתה, מקורב שלה נתן
לה "מסנקו" (כלי נגינה מסורתית).

01:10:51:17 01:10:48:17
שמו ווביה דוויט והוא מתגורר בכרמל.

01:10:57:09 01:10:52:11
עם קבלת המסנקו, אחי
הגדול החל לנגן עליו,

01:11:01:02 01:10:58:00
וכאשר הוא התגייס למשטרה,
אני התחלתי לנגן עליו.

01:11:10:07 01:11:02:22
למדתי לנגן על המסנקו, וכך גם
אחי הקטן והאח שאחריו.

01:11:16:24 01:11:10:20
כולנו למדנו, מלבד בן הזקונים.

01:11:19:21 01:11:17:12
למה ווביה דוויט נתן לאמך מסנקו?

01:11:23:18 01:11:20:16
- במסורת שלנו יש דבר שנקרא
"ווקבה" (רוח רעה).

01:11:28:07 01:11:25:01
זו הסיבה שהוא נתן לה את המסנקו,

01:11:31:01 01:11:28:20
יש מה שנקרא "וודג'ה"
(סוג של רוח רעה).

01:11:36:03 01:11:32:21
כשהתחלתי ללמוד בבית
הספר ב"אמבובר",

01:11:43:08 01:11:38:06
אני, יחד עם אחי הקטן,
היינו חלק מלהקה.

01:11:48:06 01:11:45:05
וועד ההורים בבית הספר
החליט לקיים תחרות

01:11:50:18 01:11:48:16
בה המנצח יזכה לנסוע ל"אדיס אבבה".

01:11:55:09 01:11:50:19
אני ואחי הקטן השתתפנו בתחרות.

01:12:00:15 01:11:56:02
לא זכיתי בהגרלה, אך אחי
זכה ונשלח ל"אדיס אבבה".

01:12:03:20 01:12:01:11
כחלק מהלהקה?
כן, עם הלהקה.

01:12:06:06 01:12:04:08
למה התכוונת כשאמרת "רוח רעה"?

01:12:14:18 01:12:06:14
זה מלאך בלתי נראה,
שליח של אלוקים.

01:12:26:18 01:12:20:14
הוא מגיע מחופש לאדם רגיל, מבצע
שיפוט ומורה לנו את הדרך.

01:12:32:15 01:12:26:20
הוא מברך את העזיבה
והשיבה שלנו בשלום,

01:12:37:11 01:12:32:16
אפשר לומר שאותו מלאך
הדריך אותנו.

01:12:42:20 01:12:40:21
הדוד שנתן לאמך את המסנקו
היה אח של אמך?

01:12:44:19 01:12:42:24
הוא היה אחיין שלה.

01:12:48:23 01:12:44:20
הוא נתן לה את המסנקו לצורך ריפוייה
או כדי לרצות את הרוח הרעה?

01:12:54:06 01:12:49:04
הרוח שואלת הרבה שאלות
ומבקשת דברים,

01:13:00:05 01:12:55:02
והאחיין שלה היה איתה באותה

השעה ומסר לה את המסנקו.

01:13:03:18 01:13:00:13
היינו ילדים וכשאחי הגדול הגיע.

01:13:06:02 01:13:04:02
הוא עזב ואני עזבתי אחריו.

01:13:16:16 01:13:08:01
אני וכל האחים שלי היינו
מוכרים בבית הספר,

01:13:21:13 01:13:18:23
עבדתי בעבודה ממשלתית.

01:13:30:16 01:13:22:01
בוא נעבור לידע שלך במסנקו,
מה זה בעצם מסנקו?

01:13:38:24 01:13:31:17
בראש ובראשונה, מספרים כי
המסנקו הומצא ב"גונדר".

01:13:45:06 01:13:41:22
היינו עדים לזמרים נודדים
שניגנו על המסנקו.

01:13:55:16 01:13:46:13
הכלי נועד לשמחות אבל היו זמרים
שהשתמשו בו גם בזמני אבל.

01:14:02:22 01:13:56:17
באופן כללי, המסנקו הוא כלי
להפגנת שמחה.

01:14:05:06 01:14:04:07
ממה הכלי עשוי?

01:14:13:17 01:14:05:23
זה עשוי מלוחות עץ מחוברים
שעטופים בעור.

01:14:19:23 01:14:14:09
קושרים מיתר שעשוי משיער זנב סוס,
- תראה לנו בבקשה.

01:14:29:16 01:14:20:00
כך זה נראה, יש ידית

01:14:33:14 01:14:31:04

ואת שיער זנב הסוס, שהבערנו
באש, מותחים וקושרים

01:14:37:18 01:14:34:00
סביב קצוות הקשת. לאחר מכן,
מניחים לזה למשך יום-יומיים.

01:14:40:04 01:14:38:04
מכינים את המיתר על ידי
קשירתו סביב קצוות הקשת.

01:14:41:03 01:14:40:14
מה זה הזנב?

01:14:42:12 01:14:41:16
המיתר עשוי משיער זנב סוס.

01:14:43:15 01:14:42:14
זנב של סוס, בסדר.

01:14:51:06 01:14:44:12
החלק הזה נקרא "מססו",
וכן יש תופסן למיתר.

01:15:01:19 01:14:51:21
עקב מחסור בעור, יצרתי
את זה מבקבוק קולה.

01:15:04:17 01:15:02:17
כלומר המסנקו עשוי
מעץ וזנב של סוס?

01:15:15:09 01:15:06:21
יש לזה גם קטורת. זהו
תהליך היצירה של המסנקו.

01:15:19:06 01:15:15:24
מה זה הקטורת?
זה-

01:15:23:01 01:15:19:08
כן.
זו שקית קטורת.

01:15:25:07 01:15:23:24
מוסיפים על המסנקו קטורת?

01:15:26:21 01:15:25:13
שמים קטורת על המיתרים.

01:15:33:07 01:15:27:14
אסור לגעת במיתרים כי
זה גורם לריכוך הצליל,

01:15:34:08 01:15:33:10
מה שיביא לכך שהצליל
לא יישמע בחוזקה.

01:15:39:21 01:15:36:05
מפה עד לפה לא נוגעים במיתרים,
נוגעים רק במה שעשוי מעץ.

01:15:41:16 01:15:40:09
כך ייצרנו את הכלי.

01:15:55:20 01:15:48:02
באילו מקרים ציינת שהשתמשו במסנקו?
- במסנקו השתמשו בשמחות.

01:15:58:13 01:15:56:02
השתמשו בזה לרוב בשמחות?
- כן

01:16:08:10 01:16:00:04
ניגנו בכלי גם בהצגות וקיימים
סגנונות נגינה שונים.

01:16:22:11 01:16:09:22
אני לא רוצה להתרברב אבל אני
בקיא במגוון סוגי נגינה,

01:16:28:17 01:16:23:11
הסתובבתי בכל מיני מקומות ולמדתי.

01:16:39:04 01:16:31:06
התווים הראשונים שניגנתי היו
תווים מסוימים כנגד הרוח הרעה.

01:16:46:00 01:16:40:12
מה כוונתך? כך התחלת לנגן?
- כן.

01:16:54:04 01:16:46:04
איך?
- השד שהיה עם אמי אהב חברויות וכונה "וודג'ה".

01:17:03:05 01:16:56:19
הוא השתלט על אמי, הדריך אותי
דרכה כיצד לנגן וכך התחלתי.

01:17:07:15 01:17:03:06
לא היה לי או לאחים שלי כישרון
שירה, אלא רק נגינה,

01:17:10:20 01:17:08:06
ההתבטאות שלי הייתה
דרך המסנקו בלבד.

01:17:12:12 01:17:11:07
בדרך זו

01:17:17:18 01:17:14:24
למדתי לנגן, דרך ההשתלטות
של הרוח הרעה,

01:17:25:02 01:17:18:00
ובשלב מאוחר יותר למדתי
לנגן סגנון עממי.

01:17:32:08 01:17:26:15
כשניגנת לשד, אל מי השירה הופנתה?
אל אנשים זרים או אל משפחה?

01:17:38:19 01:17:32:10
אל המשפחה, לאמי ולאחרים
שגם הצליחו לשמוע.

01:17:45:10 01:17:41:06
זה נעשה כדי להשלים.
- תוכל להדגים לנו?

01:18:14:21 01:18:09:15
כך ניגנו, ויש עוד סוגים.
- מה זה היה לדוגמא?

01:18:18:03 01:18:15:00
זה נקרא "קריאה".
- הקריאה.

01:18:22:05 01:18:18:06
קריאה או תחנון.
- מה עוד?

01:18:24:15 01:18:22:06
זה תחנון לשלום ויש עוד.

01:18:31:21 01:18:26:20
לא תדגים לנו סוגים נוספים?
- יש עוד.

01:18:32:11 01:18:32:00
בסדר.

01:18:53:09 01:18:52:00
ויש עוד.

01:19:00:20 01:18:57:12
מה ההבדל בין השניים שניגנת?

01:19:07:06 01:19:01:18
את המנגינה הזאת הכירו בקרב בתיים
בהם שכנו שדים, לא בקרב כולם.

01:19:09:22 01:19:07:14
באיזה גיל התחלת לנגן על המסנקו?

01:19:21:14 01:19:10:02
אם אני לא טועה, בגיל חמש-עשרה.
- בסדר.

01:19:28:21 01:19:23:17
מי לימד אותך לנגן?
מי הראה והדגים לך?

01:19:34:24 01:19:29:20
שמעתי את הנגינות מאח
של אמי, ווביה דוויט,

01:19:43:16 01:19:35:09
וגם מאחי הגדול. קיבלתי את
הידע מהם וכך גם אחיי,

01:19:52:23 01:19:44:20
למרות שהם לא התעמקו בנגינה,
אני עסקתי בזה יותר.

01:19:56:08 01:19:53:07
למדתי רק מהאזנה או שראית
כיצד הם מנגנים?

01:19:59:08 01:19:56:24
הייתי צופה באופן הנגינה,
- בסדר.

01:20:07:01 01:20:00:21
אך נהגתי גם להקשיב ולנסות בעצמי.
- נהגת לנסות לבד הרבה?

01:20:11:17 01:20:07:19
לבד...

-כלומר כדי ללמוד.

01:20:25:12 01:20:12:16
נהגתי לשבת בחדר הצפוף של אמי,
שלא כל אחד נכנס אליו, ולנגן שם.

01:20:31:20 01:20:26:11
ניגנתי צלילים ל"וודג'ה" ועוד מגוון
צלילים, לא יצאתי החוצה.

01:20:35:16 01:20:32:08
ניגנתי גם בחליל
ואמי הורתה לי להפסיק.

01:20:37:09 01:20:36:03
ניגנתי הרבה בחליל.

01:20:40:03 01:20:37:19
למה היא הורתה לך להפסיק?
- אמי הורתה לי להפסיק.

01:20:42:00 01:20:40:09
באמת?
- כן, היא אמרה לי להפסיק.

01:20:43:17 01:20:42:07
אהבת לנגן בחליל?

01:20:46:19 01:20:44:12
היא אמרה לי שהחליל מושך את
תשומת לבם של שדים אחרים.

01:20:48:23 01:20:47:22
כשהיא אמרה את זה, הפסקתי.

01:20:50:23 01:20:48:24
איך נראה החליל?
- כך מנגנים עליו.

01:20:56:18 01:20:51:23
חליל, כך אומרים בעברית.

01:21:01:10 01:20:56:21
מי רכש עבורך את המסנן הראשון?
מהיכן השגת אחד? מי נתן לך אותו?

01:21:07:24 01:21:02:17
כפי שציינתי קודם, אחיין של אמי
הביא לנו את המסנן הראשון.

01:21:17:18 01:21:09:15
אני ואחי הקטן הכנו את הבסיס,
יצרנו חורים וניגנו בחליל.

01:21:20:14 01:21:18:19
בניתם את החליל לעצמכם?
- כן.

01:21:23:17 01:21:22:14
זאת אומרת שלא קניתם?

01:21:29:18 01:21:23:18
לא קנינו, אחי הקטן והמוכשר
ייצר אותם.

01:21:39:01 01:21:35:21
כשהגענו למקומות עם קהל והזמרים
הנוודים היו מגיעים,

01:21:45:04 01:21:41:04
לנו לא תמיד היה שימוש בזה, אז
הזמרים פנו אלינו באומרם:

01:21:50:04 01:21:45:21
"אין לכם שימוש בהם, תתנו לנו
אותם", ונתנו להם.

01:21:53:02 01:21:51:07
את המסנקו?
- כן.

01:21:57:18 01:21:54:06
וכשאנחנו ביקשנו מהזמרים
להשאיל לנו את המסנקו,

01:22:06:00 01:21:58:08
הם השיבו: "זו הפרנסה שלנו"
וויתרנו להם על זה.

01:22:17:02 01:22:10:03
מה עוד?
- אהבת לנגן במסנקו?

01:22:21:13 01:22:17:12
כן, אהבתי.

01:23:16:10 01:23:14:08
במה נזכרת?

01:23:40:12 01:23:37:08

מאוד אהבתי לנגן על המסנקו

01:23:44:19 01:23:40:13

אבל מאז שהגעתי לארץ,
אהבתי לנגינה פסקה

01:23:49:08 01:23:46:03

בגלל הזיכרונות שזה מעלה לי מהעבר.

01:23:53:20 01:23:49:24

זה הזכיר לי את כל מה שעברתי.

01:24:03:04 01:23:53:21

אם אתחיל לנגן עכשיו, יעלו בי
זיכרונות נגינה מאתיופיה,

01:24:06:19 01:24:03:10

ואיני מסוגל לשאת זאת.
זה מה שגרם לי להגיב כך.

01:24:14:18 01:24:08:24

הזיכרונות הם טובים או רעים?
- זיכרונות טובים.

01:24:17:07 01:24:15:06

טובים?

- כן, זיכרונות טובים.

01:24:25:07 01:24:17:24

אני נזכר בתקופה השמחה ומלאת
האהבה, ומשווה אותה להיום.

01:24:31:02 01:24:25:21

נוח לגור בארץ אבל
אבל כשמדובר באהבה,

01:24:32:14 01:24:31:11

קיים הבדל של שמיים וארץ.

01:24:36:15 01:24:35:05

זו הסיבה שאני כבר
לא מנגן על המסנקו.

01:24:45:01 01:24:38:19

מדוע ויתרת על זה כאן בארץ?
- בגלל הסיבה שהסברתי כרגע,

01:24:55:10 01:24:47:21

ניגון על מסנקו זה לא
רק המוסיקה עצמה.

01:25:11:03 01:24:57:02
לרוב, זלזלו בנגני זמרי המסנקו,
היה למקצוע שם רע.

01:25:14:12 01:25:11:24
לנגינה על המסנקו או
להיות זמר נודד?

01:25:24:18 01:25:15:21
לא היינו זמרים נודדים, אבל כנגני
מסנקו החשיבו אותנו לכאלה,

01:25:33:13 01:25:25:22
זזה הוריד לנו את המורל.

01:25:48:05 01:25:34:19
אין לתאר את השמחה והאהבה ששררה
ב"אמבור" באותה תקופה,

01:25:54:09 01:25:49:04
לא יכולנו לחכות עד שנתראה
שוב יום למחרת.

01:26:03:00 01:25:59:18
אלה כמה מהחוויות ויש עוד.

01:26:14:02 01:26:04:19
מתי התחלתם לעבוד
כנגנים באירועים?

01:26:21:07 01:26:17:17
כשאני ואחי הקטן יצאנו מ"אמבור"
והתחלנו ללמוד,

01:26:32:23 01:26:22:04
ביקשו מאתנו להגיע להופיע
בחתונות או בחג הסיגד.

01:26:41:21 01:26:33:22
היו נוצרים באזור "ווגלו" שהיו
חברים טובים שלנו מבית הספר,

01:26:47:21 01:26:42:03
והם נהגו לקחת אותנו לשם. נשארנו בכפר
במשך שבוע כדי לנגן, היה נהדר.

01:26:52:17 01:26:48:12
איך הם ידעו שידעתם לנגן?
- מבית הספר.

01:26:57:03 01:26:53:05
השמועה עברה מאחד לאחר?
- כן, ואז הוקמה להקה.

01:27:02:09 01:26:59:15
הוקמה להקה בבית הספר?
- כן, בבית הספר.

01:27:07:04 01:27:02:19
לנגני מסנקו?
- נפתחה כיתת מוזיקה ללהקות.

01:27:26:08 01:27:12:03
ומן הצד שני, היו לנו את הצופים
זזה היה נהדר, במיוחד עבורי.

01:27:38:14 01:27:28:15
ירושלים, עבורי, הייתה גם
בישראל וגם באתיופיה.

01:27:46:23 01:27:40:03
חרף הסבל שעברתי שם, זה היה
מבחן, ותודה לאל שעברתי אותו.

01:27:57:06 01:27:49:09
כשאני נזכר בחיים באתיופיה,
ראית כיצד אני מתרגש.

01:27:59:20 01:27:57:17
זו הסיבה שבכיתי.

01:28:06:08 01:28:00:02
כמה ילדים הייתם כשהוקמה
הלהקה בבית הספר?

01:28:11:07 01:28:06:13
היינו כשלושים ושניים.

01:28:16:08 01:28:12:01
לכל אחד היה תפקיד אחר?
- היו כאלה שהשתתפו בהצגות,

01:28:23:07 01:28:19:17
והיה מגוון תפקידים נוספים,
בדיוק כפי שאנחנו רואים בארץ.

01:28:27:07 01:28:25:13
היום, אנו צופים בהצגות
האתיופיות בטלוויזיה.

01:28:31:09 01:28:28:23
כבר בתקופה ההיא התחלנו
לשחק בהצגות,

01:28:37:23 01:28:31:14
למשל כששיחקנו דמות קבצן, והמצאנו
דברים נוספים רבים.

01:28:45:18 01:28:38:09
היו הרבה שחקנים, לדוגמא
יוסף פיסהה טגהון,

01:28:47:10 01:28:46:03
אסמר,

01:28:50:14 01:28:48:07
אסמר אדיסו

01:28:57:08 01:28:51:06
ואסמרה טרונוך שהיתה
המורה שלנו למוסיקה.

01:28:58:21 01:28:57:18
היא הייתה מורה?
- כן.

01:29:02:12 01:28:58:22
מה לימדו אתכם בשיעורי
המוסיקה באותה תקופה?

01:29:04:04 01:29:03:02
למשל,

01:29:09:16 01:29:04:16
לא היתה טכנולוגיה וכלי
נגינה כמו היום,

01:29:23:23 01:29:11:18
לכן לימדו על אופן העלייה
לבמה, על האומנים והשחקנים

01:29:26:09 01:29:24:09
ועל חלוקת הזמנים.

01:29:34:18 01:29:29:10
מי לימד אתכם להתאים
את המוסיקה לסיטואציה?

01:29:37:24 01:29:35:04

ואת עולם המוסיקה, הכוונה?

01:29:43:07 01:29:38:01

הרי ידעתם לנגן והיה
לך ידע קודם,

01:29:46:03 01:29:43:23

מה השיעורים הוסיפו
לידע הקודם שלך?

01:29:50:02 01:29:48:09

נוספה השמחה.

01:29:54:13 01:29:52:07

למדנו בבית ספר ב"אמבובר"

01:30:02:04 01:29:58:11

על זמני העלייה והירידה
של זמרים לבמה וממנה,

01:30:04:17 01:30:03:00

בהינתן סימן מהמסנקו.

01:30:09:12 01:30:07:03

כשהתקדמנו ונסענו מ"טדה" וחזרה,

01:30:13:03 01:30:09:24

כפי שסיפרתי לך, בתקופתה
של אסמרה טרונוך,

01:30:18:12 01:30:13:12

היא הדריכה אותנו בנושא זמני
עלייה לבמה וביימה את ההצגה.

01:30:26:06 01:30:19:08

חבל שלא ניתן היה לתעד
את הזיכרונות הללו.

01:30:30:13 01:30:26:18

לא הייתה טכנולוגיה באותה תקופה,
אפילו תמונות לא צולמו.

01:30:37:21 01:30:31:11

למה הלכתם ל"טדה"?
- בגלל הממשלה, בתקופת החונטה הצבאית.

01:30:41:23 01:30:38:01

עם הלהקה?
- הכריחו אותנו ללכת.

01:30:44:19 01:30:42:06
הכריחו? כדי להופיע מול מי?

01:30:49:19 01:30:45:10
כדי ללוות את חיילי
הצבא בדרכם למלחמה.

01:30:54:13 01:30:50:05
היה מה שנקרא "ג'אלות", "פקראי".

01:30:58:05 01:30:54:20
היו פעמים בהן נורו יריות
על ידי ה"זורדה".

01:31:04:02 01:30:58:09
כולכם יצאתם יחד? מי היה מנחה
אתכם לצאת למקום כלשהו?

01:31:10:16 01:31:04:05
היה לנו מדריך מטעם הממשלה. בחרו
בנו לפני שהלכנו ל"אמבובר",

01:31:16:14 01:31:14:07
ובגלל שזה לא היה בתשלום,
חלה עלינו החובה ללכת.

01:31:17:24 01:31:16:21
הכריחו אותנו לעבוד.

01:31:27:24 01:31:18:00
לאילו מקומות הלכתם?
- ביקרנו כמעט בכל שכונה בתוך העיר "גונדר".

01:31:33:10 01:31:28:06
אתה נהגת לנגן והזמר לשיר?

01:31:39:10 01:31:33:14
כן, היו גם הצגות כמו
שרואים היום בטלוויזיה.

01:31:44:17 01:31:39:12
אפשר לומר שהכל התחיל
כבר באותה תקופה.

01:31:51:04 01:31:45:03
בהרבה מקומות עבדנו עבור הממשלה.

01:31:54:20 01:31:51:11
מתוך חובה?
- כן, הכריחו אותנו.

01:31:59:03 01:31:55:13
כשהייתם מגיעים לשכונה מסוימת,
הציבור יצא מביתו?

01:32:00:22 01:31:59:04
או שהייתם מופיעים במקום מסוים?

01:32:04:04 01:32:01:16
הציבור חויב לצאת, באותה
תקופה זו הייתה חובה.

01:32:10:01 01:32:05:06
הכריזו שמוסיקאים מגיעים
והציבור חויב לצאת.

01:32:13:12 01:32:10:21
מה נהגתם לשיר? איך זה היה נקרא?

01:32:15:18 01:32:15:03
השירים,

01:32:23:12 01:32:18:02
נהגנו לשיר על המהפכה לרוב.

01:32:27:15 01:32:26:08
הרבה מאוד.

01:32:36:20 01:32:29:00
כל זה לא היה מרצון אלא מתוך
הכרח, הרי לא קיבלנו משכורת.

01:32:41:13 01:32:37:07
היה מדריך, ואם מישהו החסיר
הוא היה חוטף מכות נמרצות.

01:32:42:22 01:32:42:11
זה היה בעייתי.

01:32:48:09 01:32:43:03
נהגתם לעבור משכונה לשכונה,
לא הייתם חוזרים לבתים?

01:32:55:02 01:32:48:18
הייתה הסעה שהסיעה אותנו והמתינה.

01:33:00:01 01:32:57:12
יכול להיות שלאחד המוסיקאים
הייתה משפחה באזור,

01:33:04:03 01:33:00:07
אך הוא נדרש לקבל אישור מהמדריך,
שתיעד הכל, כדי ללכת.

01:33:06:21 01:33:04:05
לא הייתה לנו אפשרות לומר שיש לנו
משפחה בשכונה וללכת כרצוננו.

01:33:09:21 01:33:07:02
כמה זמן עבדתם כך?
- שמונה שנים.

01:33:14:15 01:33:10:04
שמונה שנים מלאות?
- כן, אני זוכר שעבדנו שמונה שנים.

01:33:24:14 01:33:15:18
מי עזר למשפחתך? איך שרדת ללא
משכורת במשך שמונה שנים?

01:33:28:07 01:33:25:08
היה לנו כסף עבור אוכל ושתייה בלבד.

01:33:31:12 01:33:29:05
האוכל והשתייה היה בתשלום הממונים מהעבודה?
- כן.

01:33:34:06 01:33:31:14
ומה בנוגע למקום לינה?
- סיפקו לנו מקום לינה.

01:33:39:04 01:33:35:09
נהגת לחזור לביתך באותה תקופה?
- כן.

01:33:43:02 01:33:39:05
היו אולי יומיים שבהם
העברנו את הלילה בחוץ,

01:33:44:05 01:33:43:04
אך נהגנו לחזור לבתים מדי יום.

01:33:49:20 01:33:44:08
מדי יום?
- כן, נהגנו לחזור מדי יום.

01:33:58:00 01:33:51:07
פרט לזה, כשהיו חתונות בשכונה
שלך, ניגנת עבורם?

01:34:04:22 01:33:58:14
כן, ניגנתי מגוון סוגים.

01:34:10:16 01:34:07:06
כשהייתה שמחה כלשהי,
הייתי משתתף.

01:34:16:21 01:34:10:21
שילמו לך כשהוזמנת לנגן, בחתונה לדוגמא?
- לא.

01:34:20:15 01:34:17:14
רק כדי לשמח?
- כן, הייתי מנגן להם בשמחה.

01:34:40:11 01:34:25:10
בלהקה היה רוב יהודי?
- היו יהודים, מוסלמים וגם נוצרים.

01:34:42:18 01:34:40:16
ביחד?
- כן כולנו יחד.

01:34:46:03 01:34:44:00
איך התחברתם מבחינת המוסיקה?

01:34:50:01 01:34:46:06
רק במה שקשור לאוכל היינו
מפולגים, בעבודה היינו יחד.

01:34:52:10 01:34:50:23
במה שקשור לאוכל, לא היה
בינינו משהו במשותף.

01:34:59:08 01:34:54:00
מי החליט על בחירת השירים
ומקום ביצועם?

01:35:02:21 01:34:59:11
היה לנו מדריך.
- מה זה "קדרי"?

01:35:07:01 01:35:03:07
"קדרי" זה "מדריך" בעברית.

01:35:11:16 01:35:08:23
הוא החליט?
- כן, הוא החליט.

01:35:25:07 01:35:15:12

המדריכים הציגו בפגישה עם
אסמרה טרונוך את התוכניות,

01:35:32:03 01:35:26:05
הציגו בפניה את ימי הפעילות

01:35:36:09 01:35:33:11
ונסענו לאותו מקום בהסעה.

01:35:41:14 01:35:37:09
החיילים נסעו אתכם להופעות
או שנסעתם לבד?

01:35:48:12 01:35:42:13
מלווים? לא, היו לנו מדריך
מצויד בקלצ'ניקוב.

01:35:52:15 01:35:49:07
החיילים שמרו על השקט
במקומות בהם הופענו.

01:35:56:03 01:35:54:08
נהגתם להופיע בפני חיילים?

01:35:58:23 01:35:56:21
לא הלכנו למקומות בהם היו חיילים.

01:36:00:16 01:35:59:10
אז רק בשכונות מגורים?

01:36:08:18 01:36:01:01
הופענו במקומות ציבוריים, מעולם
לא הופענו בפני חיילים.

01:36:20:05 01:36:15:12
כיצד עברתם ממקום למקום?
- הלכנו ברגל.

01:36:21:15 01:36:20:10
ברגל?
- הלכנו ברגל.

01:36:24:02 01:36:22:01
נהגתם ללכת ברגל ולחזור?
או שנשארתם לישון?

01:36:26:15 01:36:24:04
כשהמקום היה מרוחק
נשארנו לישון.

01:36:28:03 01:36:26:16

לדוגמה, קרה שהיינו
בהופעה עד אור הבוקר

01:36:31:00 01:36:29:05

וחזרנו יום למחרת לבתים שלנו.

01:36:35:13 01:36:31:04

לא קיבלתם פרסים?
- לא, הופענו כדי לשמח.

01:36:45:01 01:36:40:15

איך התבצעו ההזמנות להופעות?

01:36:48:21 01:36:45:14

כשהתקיימה חתונה בשכונה רחוקה
לדוגמא, מי היה מזמין אותך?

01:36:53:05 01:36:48:23

היו לי חברים בשכונה שהכירו
את אותם אנשים שגרו רחוק,

01:36:57:22 01:36:53:22

והיו גם תלמידים ומכרים שעדכנו
אותי כשהייתה הזמנה עבורי.

01:37:06:00 01:37:01:04

הייתי מקבל אישור מהוריי או מהמקום
בו הייתי באותו רגע, ומתייצב.

01:37:11:18 01:37:09:13

זו הייתה תקופה יפה.

01:37:23:03 01:37:14:16

בתוך בית הספר הייתי מעצב שיער.
- מעצב שיער של מי?

01:37:27:16 01:37:23:16

של התלמידים.
- בבית הספר למוסיקה?

01:37:31:11 01:37:28:07

הכל נעשה בחינם.

01:37:33:23 01:37:31:18

זה קרה בתוך בית הספר
למוסיקה ב"אמבובר"?

01:37:37:04 01:37:34:01

כן, ב"אמבובר". לא בבית הספר

למוסיקה, אלא בבית הספר הרגיל.

01:37:43:05 01:37:38:09

הייתי מעצב שיער ומתקן
כיסאות שבורים.

01:37:46:24 01:37:43:14

התחרינו בינינו בזה והייתי
זוכה במקום ראשון.

01:37:48:12 01:37:47:00

מה הכוונה בתחרות?

01:37:54:23 01:37:48:24

תחרות תיקון כיסאות. התקיימה תחרות
מדי שנה, בחודשים מאי ויוני.

01:37:56:07 01:37:55:10

תחרות שבדקה מי תיקן את הכיסאות
בצורה הטובה ביותר?

01:38:02:12 01:37:56:08

התחרות קבעה מי תיקן את
הכיסא בצורה הטובה ביותר.

01:38:05:07 01:38:03:18

היו בונים את הכיסא מראשיתו?

01:38:08:17 01:38:05:08

מההתחלה, ולפעמים תיקנתי
כיסאות שבורים.

01:38:15:07 01:38:09:00

ניתנה לי אחריות וכשאמרו שיש
כיסאות שבורים, הייתי מתקנם.

01:38:17:13 01:38:15:12

בחודשים מאי ויוני
התקיימו התחרויות.

01:38:21:23 01:38:18:08

היו גם תחרויות של בניית
כיסאות חדשים.

01:38:24:06 01:38:22:10

בנית גם כיסאות חדשים?
- כן.

01:38:25:02 01:38:24:10

- איפה למדת לעשות זאת?

01:38:32:02 01:38:29:10
יש בית מלאכה, מה היה שמו?

01:38:36:18 01:38:32:10
היה בית מלאכה?
- בית מלאכה?

01:38:45:13 01:38:36:23
כן, שם למדנו ועבדנו.
- ומה לגבי הספרות?

01:38:57:06 01:38:46:00
הספרות... היו פעמים שלא
ביצעתי שיעורי בית,

01:39:01:08 01:38:57:11
הייתי מעצב ומספר שיער של גברים ונשים.
- כמקצוע?

01:39:03:21 01:39:01:09
כן.
- איפה למדת ספרות?

01:39:08:07 01:39:04:23
בבית, ראיתי את בן הדוד
שלי מספר וכך התחלתי.

01:39:12:07 01:39:08:19
איזה ציוד היה לך באותה תקופה?
- מסרק ומספריים.

01:39:14:03 01:39:12:16
מספריים?
- כן.

01:39:16:08 01:39:14:06
מה עוד?
- מספריים ומסרק.

01:39:19:12 01:39:16:24
הדברים האלה בלבד?
- אלה בלבד.

01:39:23:10 01:39:21:00
הייתי עושה את זה, ובנוסף

01:39:29:13 01:39:23:19
בחרו בי מדי שנה כמצטיין
התנהגותי של בית הספר.

01:39:40:21 01:39:37:12
גם בשיעורי ספורט, לרוב,
הייתי התלמיד המצטיין.

01:39:48:10 01:39:42:24
הייתי טוב בריצה, כך גם
אחיי, וכל שנה הצטיינתי.

01:39:50:19 01:39:48:11
אם זה היה קורה בתקופה הנוכחית,
הייתי זוכה במדליה.

01:39:56:09 01:39:53:15
זו הייתה תחרות שנתית.

01:39:58:24 01:39:57:05
היה אדם אחד, שלא אשכח כל חיי,

01:40:02:02 01:39:59:05
שזכה במקום הראשון מדי שנה,

01:40:08:03 01:40:02:15
וכשנכנסתי ללימודים בגיל
מבוגר והתקיימה תחרות,

01:40:13:06 01:40:09:09
הוא רץ במהירות ועקפתי אותו.

01:40:16:14 01:40:13:24
עד עצם היום הזה הוא
לא מברך אותי לשלום.

01:40:20:18 01:40:18:15
נהגת לשיר כשניגנת על המסנקו?

01:40:23:14 01:40:20:20
נהגתי לשיר, אבל לא היה מי שינגן.

01:40:27:11 01:40:24:21
כשהיה מי שינגן, הייתי שר.
- היית שר?

01:40:29:24 01:40:27:16
כן.
- אי אפשר גם לנגן וגם לשיר יחד?

01:40:31:13 01:40:30:00
אי אפשר.
- אי אפשר?

01:40:42:17 01:40:31:14
אין אפשרות, מי שידע לנגן ניגן.
- זמרים ונגנים בנפרד?

01:40:47:22 01:40:42:19
כן, ולפעמים כשהיה נגן,
כמו אחי הקטן שניגן,

01:40:51:04 01:40:47:24
עליתי לשיר.
- יכולת לעלות לשיר?

01:41:00:11 01:40:51:08
כן, וסוג הנגינה הזו של
המסנקו, לא כדי להשתחצן,

01:41:04:13 01:41:01:02
היה נשמעת בדיוק כמו
קולו של הזמר.

01:41:13:20 01:41:10:12
יש נגנים שיכולים לבצע דבר
אחד ולא את האחר, ולהפך.

01:41:19:22 01:41:15:21
אני, בעיקר, ניגנתי הכל.

01:41:25:19 01:41:22:05
מה כוונתך ב"הכל"?
אילו סוגים יש?

01:41:31:24 01:41:27:02
ניגנתי בהתאם לטון קולו של הזמר.

01:41:38:23 01:41:35:19
למשל, אם שמעתי מישהו
ברדיו או בטלוויזיה,

01:41:43:08 01:41:39:10
ידעתי לנגן מנגינה
שתתאים לטון שלו.

01:41:49:21 01:41:44:16
איזה צליל מופק בניגון על מסנקו?

01:41:57:03 01:41:50:00
באתיופיה יש כמה סגנונות מוסיקאליים.
אחד מהם הוא "תזטה" (זיכרון).

01:42:03:23 01:41:57:12
הסגנון הראשון בניגון על
מסנקו נקרא "בגנה".

01:42:12:19 01:42:05:11
אחרי ה"בגנה" ממשיכים
אל הלל ושבח,

01:42:21:18 01:42:14:03
וכשהמוסיקה נרגעת, מתחילים
לשיר כי מדובר בשמחה.

01:42:39:10 01:42:23:09
אופן הניגון שונה בכל אחד, וכולם מנסים
ליצור הרמוניה יחד עם התופים.

01:42:43:01 01:42:39:17
כשאחד, למשל, תופף, צליל המסנקו
עלול היה להיבלע ברקע,

01:42:46:20 01:42:43:15
ולהרבה נגנים היה זה אתגר.

01:42:51:05 01:42:47:15
אני לא מעוניין להלל את
עצמי, אבל תמיד הצלחתי,

01:42:57:08 01:42:51:16
תמיד ניגנתי בהתאם לקולו
של הזמר ולצלילי התיפוף.

01:43:00:24 01:42:59:17
מה תנגן לנו עכשיו?

01:43:01:23 01:43:01:04
אסה ירגה.

01:43:52:07 01:43:48:15
הרבה זמן עבר מאז שניגנתי.

01:44:01:06 01:43:53:06
מתי לרוב מנגנים את הסגנון הזה?
- גם בזמן שירה.

01:44:08:10 01:44:01:23
"אין אדם טיפש".
- מה המשמעות של המילים?

01:44:09:21 01:44:08:23
של השירה?

- כן.

01:44:14:00 01:44:10:05
במקום בו אדם נולד, שם תמצא אותו,

01:44:17:10 01:44:14:22
זו הכוונה.

01:44:30:10 01:44:25:01
אמרת את זה כבר קודם, אבל
אחזור על השאלה.

01:44:36:09 01:44:30:20
מה הייתה הסתכלותם או תגובתם
של אנשים כלפי נגני המסנקו?

01:44:45:17 01:44:39:16
בעבר, כשאחד ניגן על מסנקו,
למרות היותו תלמיד,

01:44:48:09 01:44:45:18
היו ממעיטים מערכו ומזלזלים
בו, כי נהג לנסוע לעיר.

01:44:51:14 01:44:49:12
זו הייתה התייחסותו של הדור המבוגר
באותה תקופה כלפי הנגנים.

01:44:55:13 01:44:52:05
היו זמרים, נגני מסנקו ואומנים

01:44:59:11 01:44:56:00
והייתה נטייה לא לכנות אותם
"זמרים", אלא "אנשי בידור".

01:45:08:13 01:45:00:22
נהגו לומר על נגני המסנקו: "זמר נווד?
הוא לא עובד בחקלאות ולא עושה כלום?"

01:45:11:02 01:45:09:09
היו ממעיטים בערכם של
הזמרים הנוודים.

01:45:15:22 01:45:11:21
מה המשמעות של להיות זמר
נווד באותה תקופה?

01:45:16:20 01:45:15:24
הם היו בכל מקום,

01:45:24:08 01:45:17:00
מדובר בשמועות שליליות שעברו
עוד מהדורות הקודמים,

01:45:35:17 01:45:26:24
שמועות ולשון הרע. זלזלו במוסיקאי
המסנקו ואמרו שזו לא עבודה,

01:45:40:11 01:45:38:03
הקטינו את המקצוע הזה.

01:45:44:23 01:45:42:11
בתקופה שאני ניגנתי, אלה שהיו
חשופים לזה ופתוחים אמרו

01:45:53:02 01:45:45:01
"מה רע בלהיות איש בידור? זה
הרי משמח, מה הבעיה בזה?"

01:45:56:09 01:45:53:19
בתקופה הקודמת
אפילו אסרו על זה.

01:46:01:21 01:45:57:02
לנגן?
- על אנשים נשואים אסרו על זה, בתקופה שלי.

01:46:02:14 01:46:02:02
באמת?

01:46:08:11 01:46:03:13
את הזמרים הנשואים היו שופטים
והיו ומזלזלים בהם בגלל מקצוע.

01:46:20:01 01:46:15:03
לימדת את ילדך כיצד לנגן על המסנקו?

01:46:22:11 01:46:20:07
הם מעולם לא התקרבו לזה.
- לחלוטין לא?

01:46:30:20 01:46:22:17
ייתכן והם ראו את המסנקו
כשהגענו לארץ.

01:46:34:02 01:46:31:03
כיום הם בכלל לא יודעים מה שם
הכלי, וגם אני לא ניגנתי בו.

01:46:37:01 01:46:35:20

אנשים שואלים מדוע
אני לא מנגן כיום,

01:46:40:15 01:46:37:12
בתור אחד מהראשונים באתיופיה
שהתחיל לנגן.

01:46:47:13 01:46:41:04
לימדתי הרבה אנשים פה
בארץ לנגן על המסנקו,

01:46:53:24 01:46:47:15
אך בשלב מאוחר יותר, לאחר מותה
של אמי, זנחתי את הנגינה.

01:46:59:01 01:46:54:04
ויתרתי, אבל הנגינה על המסנקו
הייתה חוויה טובה בהחלט.

01:47:06:06 01:47:00:13
כשנסעת לטייל, לקחת את המסנקו
איתך באופן קבוע?

01:47:13:04 01:47:06:21
כן, מעולם נראיתי ללא
המסנקו, זה היה חלק ממני.

01:47:15:20 01:47:15:09
כמו מה למשל?

01:47:18:20 01:47:16:14
בתקופת החונטה הצבאית
האתיופית, אם הצטיידנו במסנקו

01:47:24:16 01:47:20:02
לא חקרו אותנו.
- למה אתה מתכוון "לא חקרו"?

01:47:28:03 01:47:26:22
למשל, חיילי החונטה

01:47:34:24 01:47:30:14
נהגו לשאול עוברי אורח היכן
הם בילו ולאן הם הולכים,

01:47:40:13 01:47:35:15
אך כשאני ואחי עברנו
בקרבתם עם המסנקו,

01:47:44:00 01:47:40:19

הם היו נותנים לנו חותמת
אישור מעבר באופן מיידי.

01:47:47:17 01:47:44:11
בתקופת החונטה הצבאית, המסנקו
היה חותמת המעבר שלנו.

01:47:49:18 01:47:48:06
אף אחד לא התקרב אליכם?
- אף אחד.

01:47:52:09 01:47:50:18
כי ידעו שזו העבודה שלך?

01:47:56:18 01:47:52:10
הציבור האתיופי הכיר את
הזמרים הנוודים

01:47:58:15 01:47:57:09
ונתנו לי לעבור בחופשיות.

01:48:03:13 01:47:59:10
בזמן שאנשים אחרים נעצרו
היו פעמים שלא נעצרתי,

01:48:08:07 01:48:03:23
אבל לא הייתה לי ברירה
אלא להצטרף אליהם.

01:48:09:23 01:48:09:00
למרות שהמסנקו בידך?

01:48:13:13 01:48:10:19
כן, כי הגעתי עם אותם אנשים שנעצרו.
איך יכולתי להמשיך הלאה?

01:48:18:16 01:48:16:07
נאלצתי להיעצר איתם.

01:48:22:21 01:48:19:03
יש סיפור שאתה זוכר
מאחת הפעמים שנעצרת?

01:48:28:04 01:48:25:12
יש המון.
- ספר לי מקרה אחד שאתה זוכר.

01:48:31:21 01:48:30:14
הלכנו דרך "וייאלה".

01:48:46:06 01:48:34:05
זימנה ז"ל העביר ארבעה ילדים
דרך "דילה" ומשם ל"וויאלה",

01:48:49:02 01:48:46:14
ונתפסנו בערב כשהגענו לשם.

01:48:55:10 01:48:50:06
כשנתפסנו בערב, שוטרים הגיעו
לעצור אותנו, ואותי לא עצרו.

01:48:59:12 01:48:56:03
הם שחררו אותי ונותרתי עם
מטבע של עשר אגורות בלבד.

01:49:02:21 01:49:00:14
הם לקחו אותם לכלא
ואני נשארתי לבד.

01:49:07:20 01:49:03:15
היינו שניים, שכרנו חדר יחד,

01:49:10:07 01:49:08:05
והוא לא היה בקרבתו,
אך יכולתי לראות אותו.

01:49:15:13 01:49:10:23
כשיצאתי מהחדר לכיוונם, אסרו עליי
להיכנס. כששאלתי אותם מדוע,

01:49:19:14 01:49:16:09
הם ענו: "קיבלנו הנחיה לא
להכניס, לכן לא תיכנס".

01:49:22:11 01:49:20:00
כשחזרתי לחדר, גם לשם
סירבו להכניס אותי.

01:49:27:08 01:49:23:10
לאן נותר לי ללכת? לא
היה לי כל מקום מפלט,

01:49:35:20 01:49:29:01
אז יצאתי מרחק קצר מהעיר. שמת
לב שבעיר הזו היו עצים נמוכים.

01:49:44:20 01:49:36:11
עליתי על עץ, ובשעה מסוימת
הגיעו המון צבועים.

01:49:47:06 01:49:45:15
זה התרחש בערב?
- בלילה.

01:49:52:10 01:49:49:07
מדוע עלית על העץ?
- כדי שלא אטרף על ידי חיה פראית.

01:49:56:19 01:49:54:10
הגיעו הרבה צבועים
והייתי חסר אונים.

01:50:01:12 01:49:58:07
הצבועים האלה, כפי
שרואים בטלוויזיה,

01:50:06:22 01:50:03:03
אכלו עשבים מהעץ כמו עזים.

01:50:13:03 01:50:07:22
חשבתי לעצמי שעוד רגע הם
יפילו אותי והגנתי על עצמי.

01:50:13:18 01:50:13:06
בעזרת מה?

01:50:20:00 01:50:14:06
בעזרת הרגליים, ותוך כדי הגנה
עצמית, העץ הופרד משורשיו.

01:50:26:00 01:50:20:05
כשהעץ כופף, הצבועים ברחו.

01:50:31:03 01:50:29:08
ירדתי מהעץ. היו לי
עשר אגורות בלבד

01:50:42:06 01:50:32:21
וחשבתי לעצמי מה אוכל לעשות.
בינתיים, החלה הזריחה והמתנתי.

01:50:52:15 01:50:42:16
ראיתי בית קפה נפתח, נכנסתי אליו,
שתיתי תה ואכלתי לחם.

01:50:54:21 01:50:52:16
בעשר אגורות?
- כן, בעשר אגורות.

01:50:56:04 01:50:55:01

בעשר אגורות?
-כן.

01:50:57:22 01:50:56:07
לחם וגם תה?
-כן, לחם ותה.

01:51:04:15 01:50:59:16
חשבתי לעצמי מה אעשה
והתייעצתי עם אדם שנכח שם.

01:51:08:19 01:51:05:06
סיפרתי לו את מה שקרה לחברי", והוא
אמר שהרי לא חציתי את הגבול

01:51:13:06 01:51:11:02
והמליץ שעדיף שאחזור לחברי".

01:51:19:05 01:51:15:06
הייתי יותר שמח לשמוע אותו
אומר לי להמתין שם.

01:51:21:16 01:51:19:12
"לא חצית את הגבול", הוא אמר
"אם היית חוצה אותו המצב היה שונה".

01:51:24:02 01:51:22:13
ובסופו של דבר הלכתי ונכנעתי.

01:51:27:04 01:51:25:01
במקום בו חבריך היו?
- כן.

01:51:40:23 01:51:32:24
היו שלושה ימים שלא חסו עליי,
היו מכים אותי במהלך היום.

01:51:50:05 01:51:42:21
זכור לי שהיה שם נר
ושהוא מרח עלי דבק.

01:51:53:14 01:51:50:06
הסוהר היה חוזר אחרי הארוחה
שלו ומכה אותי שוב.

01:51:57:15 01:51:53:15
למה?
- מתוך השערה שכשהייתי חופשי, שלחתי כסף.

01:52:04:13 01:51:59:03

באותו שבוע היה צעיר
ששהה בחוץ. היכו אותו

01:52:06:20 01:52:04:18
והוא הודה בכך שמסר כסף,

01:52:13:20 01:52:07:04
הוא הודה שהלך לגבול ומסר שם את הכסף.
בסופו של דבר, הם הרגו אותו.

01:52:24:02 01:52:17:10
הוא היכה אותי ללא הרף
ביום השני וביום השלישי,

01:52:26:06 01:52:24:22
עד אובדן הכרה.

01:52:31:17 01:52:27:08
התחלתי לדמם מהפה ומהאף.

01:52:37:03 01:52:33:01
בעקבות אובדן הכרה, הסיעו
אותי לבית חולים באמבולנס.

01:52:43:21 01:52:37:23
לאחר בדיקות והתאוששות, לקראת
הערב, לקחו אותי חזרה.

01:52:47:20 01:52:45:01
השוטרים באו לקחת אותי,
ביניהם היו גם תושבי "גונדר".

01:52:52:06 01:52:49:04
הם שאלו אותי על מקורותיי,
וסיפרתי להם שאני מ"גונדר".

01:52:57:11 01:52:52:07
הם תהו בינם לבין עצמם וכעסו על
העוול שעשו לאדם מעיר הולדתם.

01:52:59:13 01:52:58:08
השוטר היה בדרגת סגן.

01:53:02:11 01:53:01:18
עכשיו

01:53:07:24 01:53:06:14
והוא התחיל להכות אותי שוב.

01:53:16:11 01:53:11:06

"תקשיב לי, " אמרתי לו "אתה
בחיים ויש לך יכולת להרוג,

01:53:19:21 01:53:17:06
אתה מכה אותי שלושה ימים
במקום להרוג אותי.

01:53:22:10 01:53:20:08
יש לך נשק, תהרוג אותי ותיפטר מזה."

01:53:24:15 01:53:23:11
הוא ענה לי: "אהרוג אותך,
לא תשוחרר."

01:53:26:14 01:53:25:12
"אז תהרוג אותי", השבתי לו.

01:53:28:19 01:53:28:01
עכשיו

01:53:33:10 01:53:30:16
כמובן שפחדתי. הוא
שלף את נשקו,

01:53:38:23 01:53:34:11
ואמרתי לו: "לפני שאתה הורג
אותי, עליי לומר לך משהו".

01:53:42:03 01:53:41:06
"מה אתה רוצה לומר?" הוא שאל.

01:53:50:02 01:53:43:04
סיפרתי לו שיש לי בן דוד בחונטה
הצבאית שקוראים לו איינו ברהנו,

01:53:55:16 01:53:51:01
ושאחי חוקר עליון בתחנת משטרה.

01:53:58:19 01:53:56:16
כשאמרתי לו את הדברים האלה,
הוא הכניס חזרה את נשקו

01:54:11:09 01:54:00:10
והביא לי אוכל. מהצד, ראיתי בנות
צעירות מעיר הולדתי בוכות שם.

01:54:14:11 01:54:11:20
הוא ניגש אליהן ושאל "מה קרה לכן?"
והן ענו "לנו לא קרה כלום,

01:54:20:10 01:54:14:13
אבל קשה לראות שאדם מוכה
בצורה כזאת, אנחנו מרחמות עליו".

01:54:32:23 01:54:23:07
הגיע מטוס מקניה שחג פעמיים
מעל המקום בו היינו עצורים.

01:54:38:11 01:54:33:23
השוטר חשד שאנחנו מתכננים
משהו והכה אותי ללא הרף.

01:54:44:05 01:54:38:24
תשעה ימים מיום מעצרנו,

01:54:47:22 01:54:45:04
בתקופה בה הייתה בצורת
במשך ארבע שנים,

01:54:52:21 01:54:48:13
היו מביאים מים ממרחקים
וזה לא הספיק.

01:54:59:02 01:54:53:07
נקלענו לבעיה קשה והעבירו
אותי לעיר "אווסה".

01:55:06:14 01:55:01:19
ב"אווסה" רצו למסור
אותי ל"טרור האדום".

01:55:14:08 01:55:08:24
היה אתנו חייל סומלי
לבוש בבגדים צבאיים

01:55:17:07 01:55:14:10
שאמר שהוא הגיע כדי לברוח.

01:55:22:04 01:55:18:02
אני זוכר שביום אחד הלכנו שבע-מאות
שבעים ושבעה קילומטרים

01:55:24:18 01:55:23:09
כדי להגיע ל"אווסה".

01:55:31:15 01:55:25:22
נכנסנו לכלא, וגם שם הכו
והתעללו בנו.

01:55:34:17 01:55:32:11

הדבר הזה,

01:55:46:16 01:55:38:04

ברישום של השוטר, צוין
שהברחתי כסף דרך אנשים.

01:55:55:14 01:55:47:15

כשחקרו אותנו, התחילו קודם
עם החייל הסומלי.

01:55:59:08 01:55:56:06

"לאיזה מטרה הגעת הנה?"
והוא ענה להם ביושר.

01:56:02:16 01:56:00:05

זה התרחש בשנת 1968, לפי
לוח השנה האתיופי.

01:56:09:04 01:56:05:00

והוא ענה שסומליה מתכוננת
לתקוף את אתיופיה.

01:56:14:18 01:56:12:13

"מה אתה לועג לי?" השוטר
ענה ושלח אותנו הצידה.

01:56:18:24 01:56:15:12

"ומה איתך? הברחת כסף?"
הוא שאל אותי.

01:56:21:21 01:56:19:23

ידעתי שאם הגעתי עד לשם
עליי לדבר אמת

01:56:23:15 01:56:22:06

וכך עשיתי, בעקבות המכות שקיבלתי.

01:56:32:02 01:56:26:16

סיפרתי שעיר הולדתי היא "גונדר",
ושהגעתי לצורך עבודה בלבד.

01:56:39:15 01:56:34:10

החוקר היה במקרה מ"גונדר".

01:56:43:18 01:56:40:11

חוקר אחר בא בטענה שקרית
שאני מנסה לברוח.

01:56:48:24 01:56:43:20

היינו בבית כלא אחד, ורוב

האסירים היו חברים ומכרים

01:56:50:21 01:56:49:12

שחשבו שיכו אותי שוב.

01:56:56:14 01:56:51:02

היה שם שוטר שביצע עבירה
ונאסר יחד אתנו.

01:56:58:21 01:56:56:23

הוא הגיע ובדק את מצבי,

01:57:05:13 01:56:59:24

והודיע לשאר האסירים שאלוקים
הציל אותי ואת הסומלי הרגו.

01:57:12:00 01:57:07:04

שמענו את הירייה והבנו שהרגו אותנו.

01:57:13:11 01:57:12:09

מדוע הרגו את הסומלי?

01:57:15:02 01:57:13:14

ללא סיבה, הרי באותה תקופה
החונטה הצבאית שלטה.

01:57:21:17 01:57:16:18

אותו שוטר הודיע לחבריי
שעברתי את הסבל וניצלתי.

01:57:24:09 01:57:21:19

לאחר מכן, חזרתי לחבריי.

01:57:26:24 01:57:24:18

עברתי תקופה בעייתית כזו בחיי.

01:57:30:24 01:57:28:04

כשנתפסתם באותה תקופה,
לא היה בידך מסנקו?

01:57:38:02 01:57:31:17

תופתעי לשמוע שדווקא לא היה לי.

01:57:47:02 01:57:39:13

זה היה יכול להציל אותך?
- ייתכן שכן. כשהלכתי ל... הצטיידתי במסנקו.

01:57:51:16 01:57:48:06

כשהלכתי הצטיידתי
במסנקו, וגם בסודן.

01:57:54:01 01:57:52:01
לא היתה הפרדה בין
סודנים לאתיופים,

01:57:55:18 01:57:54:02
המסנקו חיבר בין כולם.

01:58:14:24 01:58:04:14
נהגו לנגן במסנקו במהלך התפילות?
- כן.

01:58:15:23 01:58:15:01
היה הרגל כזה?

01:58:22:18 01:58:17:04
מדי פעם, אבי היה אומר שזה
טוב לנגן בזמן התפילה,

01:58:26:23 01:58:23:06
כשהקריאו תהילים.
- הוא נהג לנגן?

01:58:32:02 01:58:26:24
כן, ואבי נהג לומר שזאת
תפילה לאלה שהגיעו.

01:58:35:07 01:58:32:08
אתה זוכר את המנגינה לתפילה?
- כן, אני זוכר.

01:58:36:07 01:58:35:18
תוכל לנגן עבורנו?

01:58:44:07 01:58:42:15
רגע.

02:00:08:10 02:00:07:10
הרבה זמן לא ניגנתי.

02:00:16:15 02:00:10:18
אשאל אותך שתי שאלות נוספות
על המסנקו ונעבור לנושא הבא.

02:00:27:15 02:00:17:20
כשהכריחו את הלהקה לנגן עבור
הממשלה באותה תקופה,

02:00:32:14 02:00:28:17
איך זה היה מתנהל? איך הסתדרתם?

02:00:38:21 02:00:32:20
הסתדרנו אחד עם השני

02:00:44:13 02:00:41:01
היה מקרה בו נתקלנו
בבעיה עם הנוצרים.

02:00:51:07 02:00:46:10
היו גבר ואישה נוצריים שטענו
שגנבנו מהם, והם נשארנו מאחור,

02:00:53:11 02:00:51:24
נשארנו בבתינום.

02:00:59:13 02:00:54:06
כשנשאלו מדוע לא הגיעו,
ענו שיהודים גנבו מהם.

02:01:05:09 02:01:01:11
נתקלנו בהמון בעיות בכל
הקשור לגניבות,

02:01:11:11 02:01:06:02
וכששמענו על האשמה, וידענו
שבאותה תקופה

02:01:14:18 02:01:11:19
נהגו להרוג מיידית על
אישום בגניבה,

02:01:21:01 02:01:17:10
המדריך היה שם אתנו,
וכששמענו על המקרה

02:01:25:14 02:01:21:21
רצינו לספר את האמת כדי
שחפים מפשע לא יענשו.

02:01:33:07 02:01:26:08
ההורים לא נכחו שם והתחננו
שלא נספר ונענינו לבקשתם.

02:01:35:21 02:01:34:12
ולבסוף לא הכו אותם.

02:01:41:18 02:01:37:01
הייתה עוד בעיה שנתקלנו בה.

02:01:56:00 02:01:43:19

יום אחד אחרי יום עבודה, אני,
בחור בשם יוסף פיסהה

02:02:03:07 02:01:56:16
ובחור שני בשם נגוסה,
ישבנו בבית מרזח

02:02:07:06 02:02:04:12
ויצאנו להתפנות, לא היו
אסלות כמו פה בארץ.

02:02:12:04 02:02:08:23
שוטר שרק לכיווננו במשרוקית
והורה לנו להישאר במקום,

02:02:15:16 02:02:14:24
הורה לנו להפסיק.

02:02:17:12 02:02:15:23
הוא שרק במשרוקית שנית, והתייצבו
שוטרים נוספים רבים

02:02:21:09 02:02:20:00
שגררו אותנו לבית הכלא.

02:02:25:12 02:02:23:18
אמרנו להם שאנחנו עובדים
עבור הממשלה,

02:02:30:19 02:02:26:17
אך הם סירבו לקבל זאת וקבעו
שעונשנו הוא קבלת מלקות.

02:02:42:11 02:02:32:09
נכנסנו לכלא. באותה תקופה
נכחו שם מכרינו שהוכו

02:02:44:22 02:02:43:03
באופן קבוע.

02:02:53:00 02:02:48:21
כשהתכוונו להעביר אותנו,
נכחו שם אנשי כפרנו:

02:03:01:19 02:02:55:07
טרונוך סלם ז"ל, יעקב אברהם שגר
כאן כיום, פסהה צגהון ז"ל.

02:03:08:24 02:03:02:08
"איך ייתכן שילדינו נותנים שירות

לממשלה ומוחזקים בכלא.

02:03:12:05 02:03:09:02
יהרגו אותם כך, איזו מן ממשלה
יש לנו?" הם התלוננו,

02:03:16:04 02:03:13:15
והשתחררנו אחרי יומיים.

02:03:18:23 02:03:16:05
כוונה השוטר הייתה לגרום
למישהו להכות אותנו.

02:03:21:01 02:03:19:05
התקופה הזאת הייתה מסוכנת.

02:03:24:00 02:03:21:12
גם כאשר עבדנו תחת פיקוח ממשלתי,

02:03:30:13 02:03:24:23
לקחנו אחריות על עצמנו, והופתענו
מהבעיות שנתקלנו בהן.

02:03:32:15 02:03:30:21
היו לכם מסמכים?
- של מה?

02:03:35:11 02:03:33:11
רישום שאתם עובדים תחת הממשלה.

02:03:37:17 02:03:35:22
הרישום היה בידי המדריך שלנו.

02:03:40:11 02:03:37:20
המדריך היה היחידי שהחזיק במסמכים
הללו? לא נשאתם מסמכים עליכם?

02:03:42:04 02:03:40:18
לא היה בידינו דבר.
- שום דבר?

02:03:44:17 02:03:42:22
מסנקו בלבד?
- כן.

02:03:49:06 02:03:45:16
אם היה מאמין לך או לא, הוא
יכול היה לקחת אותך למאסר?

02:03:51:15 02:03:49:07

כן, הוא היה רשאי.

02:03:56:07 02:03:52:20

זו הייתה תקופה שבה
אחד אכל את השני,

02:04:02:05 02:03:57:05

תקופה שלא הייתה בה מערכת
יחסים בין אחים.

02:04:04:22 02:04:03:20

זו הייתה תקופה רעה.

02:04:11:16 02:04:09:01

עכשיו נעבור לנושא השלישי,

02:04:19:00 02:04:13:00

כיצד החלה תקופת עיסוקך
בעבודות אספלט?

02:04:27:14 02:04:20:04

הגעתי לעבוד בזה דרך אסנקאו
סנדקה שנחשף לבעיה שלי.

02:04:39:03 02:04:31:04

הוא הציע לעזור לי לפתוח
מספרה וכשזה לא התאים לי,

02:04:42:21 02:04:39:12

הוא הציע שבימי ראשון,
מ"טדה" ל"אמבובר",

02:04:49:24 02:04:43:21

אפנה אבנים שנפלו על הכביש.

02:04:58:22 02:04:50:13

הסכמתי וביקשתי עוזר. עבדנו
כזוג, אני ומלקמו מהרי,

02:05:05:08 02:04:59:07

וכך עבדנו מ"טדה" עד
ל"אמבובר" בימי ראשון.

02:05:08:00 02:05:06:00

היכן התגוררת באותה
תקופה? באמבובר?

02:05:11:13 02:05:08:01

התגוררתי ב"אמבובר" וביקרתי
את הוריי ב"סרמלה".

02:05:15:14 02:05:11:24

מה היה המרחק בין
"אמבובר" ל"טדה"?

02:05:20:16 02:05:16:00

המרחק ביניהם היה גדול, האזור
שייך למחוז "וולו".

02:05:28:09 02:05:20:20

אסנקאו סנדקה הורה לנו להרים
את האבנים מהכביש,

02:05:31:12 02:05:29:22

לא סללנו את הדרך בעזרת מעדר.

02:05:34:15 02:05:32:24

בזמן שעשינו את העבודות

02:05:43:08 02:05:36:00

הגיע הקבלן הראשי של הכביש
המהיר מ"טדה" ל"אוזבה",

02:05:52:02 02:05:46:15

ומינה אותי למנהל האחראי
על ביצוע העבודות.

02:05:53:20 02:05:52:06

זאת היתה הפעם השנייה?
- כן.

02:05:58:22 02:05:53:22

אבל הפעם הראשונה, כפי שאמרת,
היתה כשפינית את הדרך מאבנים?

02:06:00:22 02:05:58:24

כן.
- במשך כמה זמן עבדת בעבודה הזאת?

02:06:12:11 02:06:08:14

כשש או שבע שנים.
- כיצד התניידתם בדרך הזו?

02:06:17:13 02:06:13:08

כיצד התניידתם מ"אמבובר" ל"טדה"?
איך הייתה העבודה?

02:06:24:20 02:06:17:24

בהתחלה עבדתי לבד אבל
אחרי שמלקמו הצטרף,

02:06:29:13 02:06:25:14
אני עבדתי בצד אחד
והוא עבד בצד השני.

02:06:31:23 02:06:30:01
וכך היינו עוברים את
הדרך ל"טדה" ובחזרה.

02:06:35:12 02:06:32:12
זה דרש יום שלם?
- כן, "טדה" רחוקה.

02:06:37:20 02:06:36:06
בימי ראשון בלבד?
- בימי ראשון בלבד.

02:06:41:12 02:06:38:01
נהגתם להתחיל מ"אמבובר" ולסיים ב"טדה"?
- כן.

02:06:43:02 02:06:41:14
הרמתם ופיניתם אבנים?
- כן.

02:06:45:13 02:06:43:09
למה הוחלט להתחיל לעבוד
על המסלול הזה?

02:06:47:05 02:06:45:20
רק אז התחילו לעבוד עליו?

02:06:54:01 02:06:47:10
לא, בעבר עבדו על השטח,

02:06:57:20 02:06:54:04
בעבר הרחוק אבותינו
התחילו להרים אבנים,

02:07:03:15 02:06:57:21
אך המים שטפו הכל חזרה
ונערם במקום עפר.

02:07:06:20 02:07:03:22
וכך עברנו בדרך ההיא.

02:07:10:19 02:07:07:04
כשאסנקאו הציע לנו
לעבוד בעבודה הזאת,

02:07:17:04 02:07:11:06
זה כלל הרמת אבנים שנפלו
מכל מיני סיבות.

02:07:20:06 02:07:17:10
הרבה אנשים היו עובדים בזה?
- רק בשלב מאוחר יותר.

02:07:26:07 02:07:21:04
ולבסוף הגיע טרקטור.
- אבל בהתחלה עבדתם עם הידיים?

02:07:29:13 02:07:26:09
כן, בהתחלה עבדנו עם הידיים.

02:07:32:14 02:07:30:07
מי לרוב היה עובר בדרך
הזו בין "אמבובר" ל"טדה"?

02:07:35:17 02:07:32:17
לרוב היו תושבי "אורט"
- רק תושבי "אורט"?

02:07:41:05 02:07:35:20
גם עובדים ממשלתיים עברו
בדרך כדי לעצור אנשים.

02:07:43:20 02:07:41:11
הם נהגו לעבור דרך הכביש ההוא?
- כן.

02:07:50:10 02:07:46:15
עשיתי את זה ולאחר מכן
התמניתי למנהל.

02:07:54:16 02:07:51:01
העבודה כללה הרמת אבנים
וסקילתם הצידה?

02:07:57:14 02:07:54:23
כן, וסקילתם אל מחוץ לכביש.
- כדי לפנות את הכביש?

02:07:59:19 02:07:57:16
כדי שלא יפריעו לגלגלי
הרכבים העוברים.

02:08:02:22 02:08:00:17
מה היה השכר שקיבלת עבור העבודה?

02:08:08:17 02:08:03:00
עבור העבודה הזאת קיבלתי משכורת
של עשרים ביר לחודש.

02:08:09:17 02:08:08:21
לחודש?
- כן.

02:08:11:11 02:08:10:23
זה נחשב להרבה.

02:08:13:01 02:08:11:15
כלומר, נהגת לעבוד ארבע פעמים בחודש?

02:08:15:19 02:08:13:09
כן, עבדתי ארבע פעמים בחודש
וקיבלתי עשרים ביר.

02:08:18:04 02:08:16:11
עשרים ביר נחשבו להרבה באותה תקופה?
- כן, זה נחשב להרבה.

02:08:30:04 02:08:23:17
הרבה מכוניות נהגו לעבור בדרך הזו?
- כן, בעיקר תושבי "אורט",

02:08:37:12 02:08:30:15
ומדי פעם גם עובדים ממשלתיים
שעברו וחזרו.

02:08:40:00 02:08:37:18
למה אנשי "אורט" עברו משם?
מה היה באזור?

02:08:47:24 02:08:40:07
היו שם בית חולים ובית
ספר בהנהלה ישראלית.

02:08:53:18 02:08:48:18
ממשלת ישראל נתנה להם
שירות גם באתיופיה.

02:09:02:17 02:08:54:22
נהגתם לפנות אבנים בלבד או
שהיו מכשולים נוספים בדרך?

02:09:04:23 02:09:03:19
על אותו כביש?
- כן.

02:09:08:16 02:09:06:05
היו מקטעים בכביש בהם הגלגלים
נתקעו כה עמוק,

02:09:11:08 02:09:09:21
שהרכב שקע והכביש הגיע עד למרכזו.

02:09:16:12 02:09:11:10
תפקידנו היה למלא את המקטעים
האלה בחצץ ועפר

02:09:19:09 02:09:16:22
כדי שהגלגלים ייסעו במפלט
גבוה וישר.

02:09:27:05 02:09:19:22
כשהגלגלים נתקעו בפנים, הם
הסתובבו אבל הרכב לא נסע,

02:09:36:13 02:09:27:18
ולכן מילאנו את הבורות בעפר ובחצץ.

02:09:46:11 02:09:37:06
יש סיפור שאתה זוכר מהעבודה הזאת?
- יש לי סיפור אחד.

02:09:50:14 02:09:47:01
על בחור שהכרתי בשם ברהנו
רדו ב"פיאצה" שב"גונדר",

02:09:54:12 02:09:51:07
בדרכי חזרה הביתה ל"אמבובר".

02:09:59:18 02:09:55:13
ביקשתי מברהנו שייקח אותי
עמו במידה שייסע ל"אמבובר",

02:10:02:02 02:10:00:05
והוא אמר שהוא אכן נוסע
ל"אמבובר", אך עוצר ב"טדה"

02:10:05:09 02:10:02:15
כדי לאסוף שלושה שוטרים,
ולכן אין לו מקום עבורי.

02:10:10:22 02:10:05:22
אמרתי לו "חבל" והוא
ענה שהוא דובר אמת.

02:10:16:22 02:10:12:10

הוא התחיל את דרכו ואני
את דרכי בריצה מה"פיאצה".

02:10:18:23 02:10:17:21
ברגל?
- כן, ברגל.

02:10:22:07 02:10:19:21
הוא על נתיב אחד
ואני בנתיב שלידי.

02:10:28:22 02:10:24:17
אותו בן דוד שלימד אותי,
אברהם קהת, נכח שם

02:10:34:08 02:10:31:07
וצעק שאשחרר את הבן אדם,
כי תפסתי אותו.

02:10:36:12 02:10:34:22
והוא שאל בבהלה "מה קרה בגשאה?"

02:10:40:14 02:10:38:18
שחררתי אותו מאי נעימות.

02:10:47:18 02:10:41:07
ברהנו רדו אמר "גם אם תהרוג
אותי, דבר לא יעזור לך".

02:10:51:24 02:10:48:20
הוא שאל "הגעת הנה בעזרת
כנפיים או בעזרת רגליך?"

02:10:54:10 02:10:53:10
ועניתי שהגעתי בעזרת הרגליים
שאלוקים נתן לי.

02:10:57:16 02:10:55:06
אברהם נדהם ואמר "מעולם
לא פגשתי אדם כזה"

02:11:08:16 02:10:58:15
כמה זמן לקח לך?
- חצי שעה או שעה, פשוט רצתי.

02:11:09:18 02:11:08:18
רצתי?
- כן, רצתי.

02:11:10:20 02:11:09:22

בריצה?
- כן, בריצה.

02:11:18:02 02:11:16:00
נהגת לעבוד יום שלם
או משמרות בוקר?

02:11:20:22 02:11:18:19
בפינוי אבנים מהכביש?
- כן.

02:11:21:15 02:11:21:00
הייתי עובד יום שלם.

02:11:23:15 02:11:21:19
כל היום הכוונה מהבוקר?
- כן.

02:11:26:06 02:11:24:01
עד הערב?
- כן, עד הערב.

02:11:27:18 02:11:26:21
בהתחלה עבדתם לבד,

02:11:33:04 02:11:27:19
ומאוחר יותר תושבי השכונה
החלו לעבוד בתחום?

02:11:46:02 02:11:34:22
כשהטרקטורים החלו להגיע אלינו,
המובטלים והנזקקים החלו לעבוד.

02:11:55:02 02:11:48:07
תפקידי היה לתעד את שעות ההגעה
שלהם בבוקר ועזיבתם בערב,

02:12:03:24 02:11:55:13
להעביר את הרישום הלאה למנהל,
ובנוסף לחלק הוראות.

02:12:10:18 02:12:04:17
זאת העבודה המנהלתית שעשית
אחרי העבודה הראשונה שלך?

02:12:11:02 02:12:10:19
כן.

02:12:16:05 02:12:11:04
כיצד החלה עבודתך כמנהל?

מי גרם לפריצת הדרך שלך?

02:12:19:12 02:12:16:18
אסנקאו סנדקה.

02:12:32:08 02:12:22:08
הוא הכניס אותי לעבודה הראשונה
וגם המליץ עליי לניהול.

02:12:41:22 02:12:33:11
הוא דיבר עם הקבלן
וסיפר לו שעבדתי שם,

02:12:46:03 02:12:42:08
ושכדאי לו להעסיק אותי
כמנהל. וכך עשה.

02:12:55:17 02:12:46:23
מה כללה עבודתך כמנהל?
- הייתי אחראי על רישום השמות.

02:12:57:17 02:12:56:02
של העובדים?
- כן.

02:13:03:00 02:12:57:24
מאיפה הם נהגו להגיע?
- מכל מיני ערים.

02:13:06:02 02:13:04:03
גברים בלבד היו מגיעים לשם?
- כן, גברים בלבד.

02:13:10:00 02:13:07:02
ומה לגבי נשים?
- לא קיבלנו נשים.

02:13:10:11 02:13:10:02
בסדר.

02:13:15:05 02:13:11:22
תיעדנו את שעות ההגעה בבוקר
ואת שעות היציאה בערב.

02:13:30:05 02:13:17:09
המנהל נהג לחלק לי ולנהגי
הטרקטורים הוראות וללכת,

02:13:35:19 02:13:30:14
ובערב, כשהעובדים סיימו את

עבודתם, סימנתי אותם והלכתי.

02:13:42:09 02:13:37:00
נהגתי לרשום את מה העבודה
שנותרה, כמו שעושים בארץ.

02:13:48:01 02:13:42:19
העברתי הלאה, למנהל, את שמות העובדים
שנכחו ואת אלה שלא נכחו.

02:14:01:08 02:13:48:07
מה עוד מלבד תיעוד?
- מלבד התיעוד, לא היה משהו נוסף.

02:14:04:04 02:14:01:13
זאת אומרת שרק תיעדת כל הזמן?

02:14:07:09 02:14:04:07
בנוסף לתיעוד, סייעתי להם בעבודה.

02:14:11:17 02:14:07:24
העבודה לא תתקדם אם
אעמוד ואחלק הוראות.

02:14:18:00 02:14:12:16
היו גם עובדים מבוגרים ממני
שהתקשו אז עזרתי להם,

02:14:20:20 02:14:18:03
והם היו אומרים לי
"אתה מנהל, תשב בצד,

02:14:28:03 02:14:23:05
אך קשה לצפות מהצד באדם מבוגר
שעובד קשה ולא לעשות דבר.

02:14:31:06 02:14:29:03
כך היינו חיים.

02:14:35:13 02:14:31:09
עבדת כמנהל באותו מקום
שעבדת בו בהתחלה?

02:14:37:13 02:14:35:14
בדרך שבין "אמבובר" ל"טדה"?
- כן, באותו מקום.

02:14:38:00 02:14:37:14
באותו מקום?

02:14:42:02 02:14:38:05
כן. הפסקתי לעבוד שם כשהעבודה
בכביש עברה את "אמבובר",

02:14:45:08 02:14:43:17
בעצם כשהגעתי הנה כפליט.

02:14:55:09 02:14:52:23
על כמה עובדים היית אחראי?

02:15:00:05 02:14:55:13
על כמאה חמישים, והיו תקופות
שעל מאתיים עובדים.

02:15:03:08 02:15:00:23
התיעוד היה מכיל את כל
מאתיים השמות של העובדים?

02:15:04:16 02:15:03:12
כן.
- איך?

02:15:08:13 02:15:04:17
הרי היו מחברות.
- הכרת את כל שמות העובדים שהגיעו?

02:15:10:14 02:15:09:03
בוודאי, הכל היה רשום.

02:15:13:00 02:15:11:03
כיצד היה מתנהל היום?
כשהיית מגיע בבוקר,

02:15:16:23 02:15:13:03
העובדים ישבו והמתינו לך
או שכבר התחילו לעבוד?

02:15:19:03 02:15:16:24
הקראתי שמות ובדקתי
נוכחות כמו בבית ספר.

02:15:24:09 02:15:19:12
הקראתי שמות והנמצאים הרימו
את ידם, כמו בבית ספר.

02:15:27:06 02:15:25:24
הם נהגו לעמוד כשהגיעו?

02:15:38:01 02:15:27:19
הם הגיעו לאתר העבודה ושם הקראתי

שמות ובדקתי נוכחות.

02:15:45:00 02:15:38:15
היו עובדים שהגיעו באיחור, הסבירו
לי מדוע והייתי מקבל את זה,

02:15:53:02 02:15:48:06
רשמתי חוות דעת ועברנו על הרישום.

02:15:54:21 02:15:54:00
זה מה שהיה.

02:16:00:00 02:15:56:07
הכרת את השמות של כל העובדים?

02:16:03:06 02:16:00:14
היום אני כבר לא זוכר.
- אבל באותה תקופה ידעת?

02:16:05:10 02:16:03:11
כן, בטח.
- זיהית אותם לפי המראה?

02:16:06:14 02:16:05:13
כן.
- לפי פנים ושם?

02:16:08:15 02:16:06:15
כן, זיהיתי אותם

02:16:15:12 02:16:08:18
הם הגיעו מ"מאצה", מ"טדה", מנהר
"זגרה" ומכל מיני ערים אחרות.

02:16:24:22 02:16:17:01
מה היו הגילאים שלהם?
- המבוגרים היו בני חמישים, לכל היותר.

02:16:28:18 02:16:25:11
מאיזה גיל התחילו לעבוד
באותה תקופה?

02:16:31:17 02:16:29:05
מגיל צעיר.
- מגיל צעיר?

02:16:35:08 02:16:32:01
כן, הרי הצעירים הם בעלי
כוח, לכן קיבלנו אותם.

02:16:41:09 02:16:36:14
המבוגרים הגיעו לעבוד כדי לשרוד
אז גם אותם היו מקבלים.

02:16:42:14 02:16:41:20
מי שילם להם?

02:16:45:16 02:16:43:12
הממשלה, היא הייתה אחראית
על הקונטרקטים.

02:16:50:06 02:16:46:23
כמה היו משלמים לעובד אחד?
- לא יודע.

02:16:54:04 02:16:52:12
חישבו את השכר לפי ימי העבודה,

02:17:01:02 02:16:54:16
אני לא זוכר כמה שילמו
עבור יום עבודה.

02:17:04:07 02:17:02:00
היו כמה סוגי עבודות,

02:17:10:24 02:17:04:16
העדיפו לעבוד שם מאשר
בחיתוך עצים ומכירה ב"גונדר",

02:17:13:06 02:17:11:14
כדי להימנע מתזוזה ממקום למקום.

02:17:16:20 02:17:14:02
העובדים שלנו יכלו להרוויח
כסף ולרכוש מה שרצו.

02:17:24:07 02:17:17:15
בעלי כוח פיזי עבדו לרוב בחיפוש
עצים, חיתוכם והעמסתם על חמור.

02:17:29:19 02:17:24:16
הם העמיסו את העצים על חמורים
ופינו את הסלעים.

02:17:32:22 02:17:30:15
היו אפשרויות בחירה בעבודה.

02:17:39:08 02:17:35:09
כיצד היה מתנהל יום עבודה?

02:17:42:17 02:17:39:09
העובדים עבדו יום
שלם או שהיו להם הפסקות?

02:17:50:04 02:17:43:10
כן, היו שעות הפסקה.

02:17:57:09 02:17:52:21
אם מישהו הביא אוכל, ישבו
יחד אתו ואכלו.

02:18:01:09 02:17:57:18
העובדים היו מביאים אוכל לעצמם?
- כן.

02:18:05:14 02:18:02:07
בין בתור מנהל ובין כעובד רגיל.

02:18:07:23 02:18:05:15
היית מקבל משכורת
חודשית או יומית?

02:18:13:21 02:18:08:20
העובדים הרוויחו משכורת יומית.
- מדי יום?

02:18:16:20 02:18:14:01
כן, כך הוענק סיוע מידי
לבעיה הכספית שהייתה להם.

02:18:20:08 02:18:17:17
היו שביקשו שהמשכורת
תמתין להם, וכך נעשה.

02:18:22:19 02:18:21:04
מה לגביך? נהגו לשלם לך
מדי חודש?

02:18:26:23 02:18:23:23
מדי חודש וגם לפי הצורך.

02:18:32:03 02:18:31:07
העבודה הייתה קשה?

02:18:36:00 02:18:33:22
אל תשכחי שמדובר בעבודה שנעשית
באמצעות מעדר ואת הפירה,

02:18:40:05 02:18:38:13
אז כן היה קשה.

02:18:43:05 02:18:41:14
זו הייתה עבודת אספלט?

02:18:46:17 02:18:44:12
טרם החלו בעבודות אספלט
באותה תקופה.

02:18:51:21 02:18:47:03
אז מה, לרוב, עשיתם?
- היו עבודות על כביש בשיפוע,

02:19:01:18 02:18:55:19
היו עבודות של שפיכת פסולת
באמצעות טרקטור

02:19:06:11 02:19:01:19
ועוד הרבה.
העבודה אכן הייתה קשה.

02:19:07:19 02:19:06:13
ומה לגבי השמש?
- השמש?

02:19:08:06 02:19:07:21
מזג האוויר?

02:19:14:14 02:19:10:22
את מכירה את אנשינו, מנגבים
את הזיעה וממשיכים לעבוד.

02:19:18:09 02:19:14:24
עובד העביר את העבודה שלו
לעובד לאחר,

02:19:21:07 02:19:18:10
כדי שהמנהל שיוציא אותו להפסקה.

02:19:25:06 02:19:21:09
המנהל היה בבקרה על
העבודה ועל העובדים

02:19:30:21 02:19:25:24
וויסת את זמני הפסקות.

02:19:39:12 02:19:32:13
אתר העבודה היה מאובק מאוד?
- אסרו לעבוד בחורף.

02:19:43:06 02:19:41:16

למה? העבודה הייתה בחורף?

02:19:49:22 02:19:43:16

זה היה רק במקרה, העבודה הייתה לרוב בחורף.

02:19:56:16 02:19:51:10

גם בקיץ הייתה עבודה, אך היא הייתה מאתגרת יותר.

02:20:01:04 02:19:57:22

מה היא הייתה?

- העבודה הייתה מאתגרת יותר בשמש.

02:20:03:04 02:20:02:00

קשה?

- קשה.

02:20:06:20 02:20:03:09

ובחורף, כשהיה גשום והיה בוצ?
- כן.

02:20:07:13 02:20:06:22

מה עשו אז?

02:20:09:08 02:20:08:01

היו שהגיעו עם לבושים במעיל גשם.

02:20:17:14 02:20:09:21

מה זה "גסה"?

"-גסה" זה לבוש כנגד הגשם.

02:20:20:10 02:20:17:23

זה עשוי מעור?

- לא, מדשא.

02:20:22:03 02:20:21:00

מדשא?

-כן, דשא.

02:20:24:07 02:20:22:18

וזה הגן מפני הגשם?

- כן.

02:20:27:24 02:20:24:13

יש לזה ברדס?

- כן, חבשו אותו כחלק מהמעיל.

02:20:33:20 02:20:28:07

לקחנו שק, קיפלו אותו וזה יצר ברדס.

02:20:35:22 02:20:33:22
זה הגן מפני הגשם כשחבשו אותו.

02:20:40:14 02:20:37:18
היה פשוט לתקן את המעיל.

02:20:43:10 02:20:40:15
זה עשוי מפלסטיק?
- שלנו היה עשוי מדשא.

02:20:51:09 02:20:44:01
הדשא נתפר לאורך והרטבנו
אותו קצת כדי שלא יישבר.

02:20:56:23 02:20:51:20
קיפלנו אותו בזהירות, תפרנו
בקצוות ושמנו מעל הראש.

02:21:00:18 02:20:57:08
קראו לזה "גסה" והיה גם
סוג שנקרא "דונגה גסה".

02:21:04:24 02:21:01:09
היה מכל זה

02:21:07:10 02:21:06:08
מה היו עושים כשירד גשם?

02:21:10:24 02:21:08:08
לבשנו את המעיל או
שהסתתרנו תחת עץ.

02:21:24:14 02:21:20:14
יהודים עבדו שם?
- כן, הרוב היו יהודים.

02:21:26:21 02:21:25:01
הרוב היו יהודים?
-כן.

02:21:36:18 02:21:35:02
אילו סוגי כלים היו להם?

02:21:38:09 02:21:37:04
מעדר ואת חפירה.

02:21:44:17 02:21:40:19
"בדלה" זה מעדר.
- מעדר.

02:21:46:03 02:21:44:24

כ.
- מה עוד?

02:21:53:07 02:21:46:08

מצדו האחד היו שיניים ומצדו השני היה מפלס שטוח.

02:21:56:12 02:21:54:21

נהגנו להשתמש במעדר ובאת חפירה.

02:21:59:14 02:21:57:24

כל אחד הצטייד בכלים הללו?

02:22:07:02 02:22:00:00

הממשלה סיפקה אותם לקבלן והוא סיפק אותם לעובדים.

02:22:12:11 02:22:07:22

כשאמרת "הקונטרקטור מהממשלה", הכוונה היתה לקונטרקטור מאתיופיה או מחו"ל?

02:22:15:04 02:22:12:13

מחו"ל.
- מי זה היה באותה תקופה?

02:22:25:01 02:22:19:17

הקונטרקטור היה האחראי על הצידוד של ארגון עשיר כלשהו,

02:22:31:11 02:22:26:17

אני לא חושב שהיה שייך לממשלה, אלא לגוף פרטי.

02:22:39:20 02:22:33:22

לא זכור לי אם השתייך לממשלה או לגוף פרטי.

02:22:46:19 02:22:39:24

רוב העובדים שלהם עבדו בתחום משלוחי התרופות מבית החולים.

02:22:50:23 02:22:48:10

לפני כן, הייתה בעיה לעשות זאת, בגלל הכביש,

02:22:55:03 02:22:51:08

אך בזכות אבותינו ששיפרו את תנאי הכביש, רכבים נסעו שם.

02:23:04:23 02:22:55:12
העבירו דרך הכביש הזה תרופות
וציוד שימושי ליהודים,

02:23:07:13 02:23:05:02
היה גם אמבולנס.

02:23:12:04 02:23:08:15
העבודה כללה עבודות אספלט בלבד?
-כן.

02:23:13:17 02:23:12:08
לא הייתה עבודת בנייה נוספת?
- לא.

02:23:20:01 02:23:15:09
תפקידך כלל גם הדרכה של הטרקטור?
- כן.

02:23:22:14 02:23:20:02
כיצד תקשרתם?
- באמהרית.

02:23:27:05 02:23:22:23
הכוונה, אם צעקת לו או שהשתמשת
במכשיר טלפון או דבר אחר?

02:23:33:06 02:23:27:07
לא היה טלפון. עברנו לאורך הכביש,

02:23:46:11 02:23:33:07
מתחילתו ועד סופו, והעברתי הנחיות
לגבי סלילתו, לפי מה שזכור לי.

02:23:58:22 02:23:46:17
נהגנו, המנהלים ומהנדסים, לדון על
דרכי פעולה ותרחישים אפשריים,

02:24:06:03 02:24:01:06
ולפי מה שזכור לי, הדרך
נסללה על פי ההנחיות שלי.

02:24:14:00 02:24:08:11
זכורות לך תאונות בעבודה
או תאונות של עובדים?

02:24:28:23 02:24:16:00
לא היו, אבל היה יום שאני ומלקמו
חפרנו ומצאנו ראש של אדם.

02:24:32:07 02:24:30:02

באמת?

- נתקלנו בדבר כזה.

02:24:43:01 02:24:32:09

כשחפרתם באדמה?

- בעבר, כשאבותינו סללו את הכביש,

02:24:50:14 02:24:43:14

היה חלק צר בכביש שאני

ומלקמו החלטנו לרווח,

02:24:53:16 02:24:51:16

ומצאנו ראש של בן אדם.

- רק ראש?

02:24:59:24 02:24:54:04

כשראינו את הראש כיסינו אותו חזרה.

- זה היה קבר?

02:25:05:09 02:25:00:07

אני לא יודע אם זה היה קבר או לא.

02:25:08:22 02:25:07:24

את המקרה הזה אני זוכר.

02:25:11:20 02:25:10:21

קברתם אותו חזרה?

02:25:18:13 02:25:12:00

כן, כיסינו את הראש

ומילאנו שוב את החור.

02:25:25:09 02:25:19:23

היו לך קרובי משפחה שגם עברו בעבודות אספלט?

- לא.

02:25:29:09 02:25:25:14

אחריך או דודיך?

- לא.

02:25:30:14 02:25:29:17

אף אחד מהם?

- לא.

02:25:35:12 02:25:31:11

איזה מן אדם אתה צריך להיות

כדי להגיע לתפקיד כזה?

02:25:37:19 02:25:36:15
אילו תכונות היו צריכות להיות לך?

02:25:40:22 02:25:39:06
ובכן אני,

02:25:52:17 02:25:41:23
באופי שלי, החיבור שלי
עם אנשים הוא איטי,

02:26:01:19 02:25:54:03
אפילו כשמדובר בגברים ולא
בנשים. נהגו לחשוד בי,

02:26:07:08 02:26:01:22
ורק אחרי תקופה שבה נוצר חיבור,
התוודו בפניי שהיה קשה לגשת אליי.

02:26:17:14 02:26:09:05
גם בבית הספר היו כאלה שרצו
להכות אותי, וכך עשו.

02:26:19:24 02:26:18:20
היה לך פרצוף רציני?

02:26:24:04 02:26:20:07
היה לי פרצוף של בן אדם תמים

02:26:26:12 02:26:24:20
ומעולם לא נגעת באיש,

02:26:30:21 02:26:27:20
אבל היו אנשים שמשום
מה רצו להכות אותי

02:26:35:19 02:26:31:07
וכך עשו, אך לא וויתרתי להם.

02:26:41:02 02:26:36:11
היית מחזיר להם?
- בעניין הזה הייתי רע.

02:26:45:11 02:26:41:07
אם אחד הכה אותי,
הייתי מזהיר אותו

02:26:48:02 02:26:46:03
ואז הכיתי בחזרה,
ולא רק לתלמידים

02:26:50:18 02:26:48:22
היו פעמים שהכיתי גם מורים.

02:26:56:19 02:26:51:15
המורים היו אומרים לי לפרוס את ידיי
קדימה כדי להכות אותי ללא סיבה,

02:26:57:19 02:26:56:23
והייתי מסרב.

02:27:05:18 02:26:58:23
פעם אחת בכיתה א', כשהפעמון
צלצל להיכנס לכיתות,

02:27:08:21 02:27:06:15
היו לפניי ילדים קטנים
שעמדתי מאחוריהם

02:27:12:24 02:27:09:13
לא יכולתי לרמוס אותם כדי להיכנס
ולכן המתנתי ונכנסתי אחריהם.

02:27:14:19 02:27:13:06
המנהל פנה אליי בטענה שאיחרתי.

02:27:17:22 02:27:14:23
הסברתי לו שלא יכולתי לדחוף
את הילדים ולהיכנס,

02:27:19:24 02:27:18:03
אך הוא בכל זאת התעקש
להעניש אותי.

02:27:22:17 02:27:20:11
אמרתי לו שהוא לא יעניש אותי.
- למנהל?

02:27:26:05 02:27:22:22
כן. אמרתי לו שזה שיפוט לא הוגן

02:27:28:21 02:27:26:14
אך שוב, הוא התעקש להעניש
אותי. הוא אחז בי בכוח,

02:27:32:20 02:27:28:23
והייתי אותו.

02:27:37:09 02:27:33:06
כשהייתי מרביץ הייתה לי בעיה,
הייתי בלתי ניתן לעצירה.

02:27:42:24 02:27:40:21
לא היה ניתן להפריד בינינו. רק
אחרי מאמצים הצליחו,

02:27:49:00 02:27:43:11
רק לאחר שמורה בשם אברהם
קחת הגיע וכינס את המשפחות

02:27:54:02 02:27:49:02
ואמרו לי לבקש סליחה, למרות
שהאשמה הייתה שלו.

02:27:57:03 02:27:54:05
ביקשו ממני לבקש סליחה, וכך עשיתי.

02:28:03:13 02:27:57:11
הרבצתי לשני מורים בתקופת לימודיי.

02:28:08:15 02:28:03:21
אנשים נהגו להכות אותי,
הייתי מבקש מהם להפסיק

02:28:12:00 02:28:09:06
והנקמה הייתה נוראית.

02:28:20:23 02:28:12:01
פעם הכיתי את בן דודתי, וכיום הוא שואל
אותי מדוע הכיתי אותו בצורה כזו.

02:28:22:19 02:28:21:07
ענית לי "זו הייתה אשמתך",

02:28:24:23 02:28:22:20
והוא השיב "זו לא סיבה
להכות אותי בצורה כזאת".

02:28:27:20 02:28:25:14
שלושה או ארבעה אנשים אמרו
לי אותו דבר כזה כשנפגשנו.

02:28:30:07 02:28:29:04
הייתי בן אדם כזה.

02:28:40:01 02:28:34:15
היית נחשב מנהל טוב עבור העובדים שלך?
- כן.

02:28:42:17 02:28:40:07
הם אהבו אותך?

- מאוד.

02:28:47:00 02:28:43:21
אפילו היום,

02:28:53:15 02:28:51:17
אני לא יודע איך להסביר את זה,

02:28:56:20 02:28:54:19
אבל כשאני משווה בין החיים
באתיופיה ובארץ,

02:28:58:04 02:28:56:21
יש הבדל של שמים וארץ.

02:29:04:07 02:28:59:07
אז, חשנו חיבה גדולה אחד כלפי השני.

02:29:07:01 02:29:04:23
גרתי תקופה ארוכה ב"אדיס
אבבה" וגם שם המצב היה דומה.

02:29:13:16 02:29:08:06
כשהייתי באדיס אבבה, לא היה
הבדל בין נוצרים לישראלים.

02:29:18:11 02:29:16:04
במידה והחסרתי שבוע או
אפילו מספר ימים,

02:29:20:10 02:29:18:23
אנשים הגיעו עד לדירה
שלי כדי לשאול לשלומי.

02:29:23:06 02:29:21:10
כך זה היה וכנראה שמדובר
בעניין של מזל,

02:29:25:10 02:29:23:07
חשתי חיבה גדולה כלפי אנשים.

02:29:30:14 02:29:26:14
היה לי רצון לתת יד לאנשים,

02:29:35:23 02:29:31:17
מעולם לא דיברתי לשון הרע.

02:29:42:01 02:29:38:14
נהגתי לספר לאלוקים
ורק הוא היה שומע.

02:29:46:04 02:29:42:18
אם הייתי הולך בדרך שלילית,
לא הייתי מגיע לארץ ישראל,

02:29:54:11 02:29:49:12
גם בסודן לא עשיתי דבר
מלבד להתפלל לאלוקים.

02:30:00:22 02:29:55:06
גם כשאני נתקל בבעיות,
אני לא אוהב להפסיד.

02:30:02:09 02:30:01:02
אתה אוהב רק לנצח?

02:30:10:00 02:30:02:15
כן. במקרים שנראו לי לא
נכונים והציקו לא מאוד,

02:30:12:22 02:30:10:10
הייתי נמנע מלהתערב והולך.

02:30:19:11 02:30:13:14
גם כשהייתי בסודן, מדינת אויב,
מנהלים מנעו ממני לקבל את כספי

02:30:24:12 02:30:19:19
והייתי מקבל חזרה את מה
שאיבדתי. לא אהבתי להפסיד.

02:30:30:08 02:30:24:20
עכשיו נעבור לשאלות על
המשקיפים, מי הם היו?

02:30:34:01 02:30:32:21
משקיף

02:30:36:03 02:30:34:23
מה היה תפקידך?

02:30:43:16 02:30:37:00
הקימו ארגון שהורכב משלושים
ושתים קבוצות.

02:30:51:15 02:30:44:10
קבוצת אריות, נמרים, פילים.
נראה לי שהן שלוש קבוצות.

02:30:55:05 02:30:54:07

אחת הקבוצות,

02:31:02:02 02:30:56:17

קבוצת האריות, כללה גברים
צעירים וחסונים,

02:31:05:07 02:31:02:14

ולקבוצת הנמרים נבחרו
גם בהתאם לשם הקבוצה.

02:31:13:03 02:31:08:09

בקבוצות היו להקות.

02:31:23:10 02:31:14:18

נהגו לחבר כל מה שקבוצה עשתה

02:31:26:14 02:31:23:18

ולהעניק פרסים לקבוצות.

02:31:30:06 02:31:27:23

נהגנו ללכת למדבר.
- כדי לעשות מה?

02:31:38:22 02:31:32:00

היינו כמו חיילים והיו לנו
מדים כמו לחיילים.

02:31:53:06 02:31:41:12

למשל, הצטיידנו בגרזן
וכלים כדי לשפץ בתים של עניים.

02:32:02:02 02:31:54:00

גם את של אלה שהיו חסרי אוכל, חיפשנו
עבורם בכל העיר וסיפקנו להם.

02:32:14:10 02:32:02:21

נערכו תחרויות כוח בין הקבוצות
והקבוצה המנצחת זכתה בפרס.

02:32:19:14 02:32:15:04

מי הקים את הארגון?
- האמריקאים.

02:32:26:12 02:32:19:16

היו יהודים בלבד בקבוצות האלה?

02:32:31:12 02:32:26:16

זה היה חצוי, היו נוצרים,
ערבים וגם ישראלים.

02:32:34:20 02:32:32:12
עבודתכם העיקרית הייתה סיוע לאנשים?
- כן.

02:32:37:23 02:32:35:10
הגעתם למגוון מקומות?
- כן, הגענו לכל מקום.

02:32:43:02 02:32:38:21
כשקבוצה אחת, למשל,
הייתה יוצאת למשימה,

02:32:45:15 02:32:43:23
רשמו בגיר לכמה בתים היא הגיעה,

02:32:55:12 02:32:47:05
אם הגיעו לארבעה בתים ואם לעשרה.

02:33:05:02 02:32:56:03
יש חמישה או עשרה
צעדים, לפי מה שהיה כתוב,

02:33:07:04 02:33:05:17
שבהם החביאו משהו

02:33:09:06 02:33:07:06
ואם לא מצאנו אותו,
לא התקדמנו.

02:33:16:04 02:33:14:01
מי שחיפש ולא מצא, נכשל במשימה.

02:33:25:15 02:33:18:03
זו הייתה "המשימה" שלנו,
כפי שאומרים בעברית.

02:33:27:00 02:33:25:22
כן, משימה.

02:33:32:11 02:33:30:01
רוב הזמן הסתובבנו עם כלים.

02:33:44:04 02:33:32:19
מה הכוונה בכלים?
- גרזן וכלים לבניית בתים לעניים.

02:33:49:04 02:33:45:09
התגוררנו באוהלים וקיבצנו
נדבות עבור אוכל,

02:33:52:19 02:33:49:11
הלכנו למרחקים כדי להביא
לנזקקים האלה אוכל.

02:33:55:01 02:33:52:24
איך ביקשתם אוכל?

02:33:58:15 02:33:55:04
היינו מספרים על העניים
שזקוקים לאוכל,

02:34:02:12 02:33:59:01
ומי שיכול, נתן ממה שהיה לו, גם
אם מדובר בקופסת שימורים.

02:34:04:21 02:34:03:00
אספנו הכל יחד ונתנו להם.

02:34:08:00 02:34:05:14
זה היה התפקיד שלי כמשקיף.

02:34:10:12 02:34:08:21
בן כמה היית בתקופה ההיא?
היית כבר גדול?

02:34:12:16 02:34:10:21
כן, כבר הייתי גדול.

02:34:19:19 02:34:12:22
חברוך היו בקבוצות האלו יחד אתך?
- כן, הם היו.

02:34:24:13 02:34:21:13
מי שלח אתכם למקומות האלו?
היה לכם מנהיג?

02:34:32:13 02:34:24:15
המנהיג היה מורה מבית
הספר שנבחר לתפקיד.

02:34:36:11 02:34:33:00
מה היה השם של קבוצתך?
"- אריות".

02:34:43:07 02:34:36:13
כמה אנשים הייתם בקבוצת ה"אריות"?
- היינו עשרה בקבוצה.

02:34:44:16 02:34:43:10
עשרה?

- כן.

02:34:48:17 02:34:45:09
המטרה המרכזית הייתה לבנות בתים?
- כן.

02:34:50:20 02:34:48:19
לסייע לאנשים עם אוכל?
- כן, לסייע.

02:34:57:15 02:34:51:01
מה עוד?
- התנהלנו בדיוק כמו חיילים.

02:35:07:05 02:35:03:12
הייתה לנו כוונה לטוס לארה"ב,

02:35:10:24 02:35:07:15
ובעקבות עניינים של
הממשלה נשארנו מאחור.

02:35:19:01 02:35:15:07
לאילו מקומות הגעתם?
הגעתם למקומות רחוקים?

02:35:20:21 02:35:19:04
כן, הגענו למקומות רחוקים.

02:35:24:04 02:35:21:16
לא היו שום אילוצים, היינו
הולכים לכל מקום.

02:35:28:06 02:35:24:22
איך הייתם מתניידים?
- ברגל, לא היו רכבים.

02:35:32:22 02:35:28:08
מה המטרה בלהתנייד עם רכב?
המטרה הייתה ללכת ברגל.

02:35:35:09 02:35:32:24
ברגל?
- כן, זו הייתה המשימה.

02:35:41:15 02:35:36:10
וכשהדרך הייתה ארוכה?
היכן הייתם ישנים ואוכלים?

02:35:44:16 02:35:41:18
כשמרחק היה גדול, היו

פעמים שישנו בדרך.

02:35:45:21 02:35:44:17

בחוץ?

- כן.

02:35:47:23 02:35:46:22

ישנו בחוץ.

02:35:54:15 02:35:50:15

ספר לנו משהו שזכור לך מהעבודה הזאת.

- מהעבודה הזאת?

02:36:01:08 02:35:57:22

זה קצת קשה, אבל אני

זוכר שהכל התפרק.

02:36:06:03 02:36:02:20

התפרק? כיצד?

02:36:14:06 02:36:07:13

עשינו הרבה עבור המדינה ואזרחיה,

02:36:23:08 02:36:15:13

אבל הכל התפרק בגלל אחי הקטן.

02:36:31:01 02:36:23:24

הוא לא היה אחראי לזה אבל כשמישהו

דיבר עליו דברי שווא,

02:36:37:24 02:36:32:14

האחראי על המשקיפים הוציא

אותו וביקש ממנו לעמוד בצד.

02:36:41:03 02:36:38:21

היה לו אקדח והוא ירה בו.

02:36:47:12 02:36:44:01

הלכתי ועמדתי מול אותו אחראי

ודרשתי שיהרגו גם אותי.

02:36:54:06 02:36:49:03

אחרי המקרה השלכנו את המדים

מעלינו, וכך הכל נשאר הרוס.

02:36:59:05 02:36:57:03

מישהו סיפר לו שאחי הקטן

דיבר עליו רעה,

02:37:04:02 02:37:01:05

אחרי בוקר בו העמיס עלינו עבודה.

02:37:13:13 02:37:04:15
הוא פקד על אחי לצאת והוא ציית.
ראיתי שהוא רועד מפחד.

02:37:17:10 02:37:13:24
עמדתי מול האחראי ואמרתי לו
שיהרוג גם אותי, את האח השני.

02:37:19:06 02:37:17:19
הוא היא אחיך הקטן?
- כן.

02:37:22:24 02:37:20:22
אחרי המקרה הזה, קבוצות
המשגיחים התפרקו.

02:37:25:09 02:37:23:18
לא התאחדתם?
- מעולם לא.

02:37:32:05 02:37:29:06
עשינו עבודת קודש, עזרנו לאזרחים,

02:37:34:02 02:37:32:10
הייתה אהבה הדדית ומוסיקה.

02:37:41:08 02:37:37:04
היו מקרים שהתחננו בפנינו
להגיע לאירועים, היה נהדר.

02:37:44:21 02:37:41:10
כחלק מעבודת המשגיחים?
- כן, חוינו הרבה חוויות,

02:37:49:02 02:37:46:02
ואני זוכר שהכל קרס בצורה הזאת.

02:37:53:19 02:37:50:01
אבל בזמן העבודה הכל היה
נפלא, היינו בהרבה מקומות,

02:37:56:21 02:37:54:09
האזרחים התלהבו מבואנו ואמרו

02:38:01:17 02:37:57:05
"אלה כמו שוטרים
וחיילים", כיבדו אותנו.

02:38:05:21 02:38:02:21
כך חיינו.

02:38:17:03 02:38:10:15
באילו בעיות נתקלתם כשהגעתם
למקומות שונים כדי לעזור?

02:38:34:21 02:38:17:20
בעיות כגון מחלות, קיבלתם חיסונים?
איך הגעתם למקומות הרחוקים?

02:38:45:16 02:38:38:05
לא היו בעיות כאלה. יכול להיות
שמישהו התעלף פעם אחת,

02:38:54:17 02:38:46:03
ובזה טיפלנו באמצעות צמח,
כחלק מרפואה מסורתית.

02:38:58:01 02:38:55:02
לא קרה שמישהו התעלף ונאלצנו
לסחוב אותו על גבינו.

02:39:09:11 02:38:58:15
כשמישהו נפגע בשוגג מאבנים,
חבשנו אותו.

02:39:11:05 02:39:09:16
טיפלתם בו במו ידיכם?
כן, בעצמנו.

02:39:16:00 02:39:11:07
וכשהגעתם לכפרים נתקלתם
בבעיות כלשהם?

02:39:22:09 02:39:18:19
היו כאלה שלא קיבלו אתכם או פחדו מכם?

02:39:35:02 02:39:25:24
לא היו כאלה, אבל היו
בעיות הקשורות בדת,

02:39:38:08 02:39:36:04
במיוחד כשהלכנו למקומות
רחוקים יותר,

02:39:43:17 02:39:39:15
הרי כשהגענו למקומות היינו
עשינו היכרות אחד את השני.

02:39:50:00 02:39:44:03
אנשים התעניינו "מי אלה? מאיזה
אזור?" וענו להם "ביתא-ישראל".

02:39:55:19 02:39:50:17
היו כאלה שנדהמו והיו כאלה
שחששו, היו תגובות שונות.

02:39:59:03 02:39:56:16
היו הרבה מ"גונדר" וזה
גרם קצת לבעיות,

02:40:07:14 02:40:01:22
היו תגובות של כאלה
ושל כאלה שהתקרבו.

02:40:13:21 02:40:07:24
עכשיו נעבור לשאלות בנוגע לניסיונות
שלך להגיע לארץ ישראל.

02:40:15:07 02:40:14:00
מאיפה ניסית להיכנס לארץ?

02:40:20:21 02:40:15:15
היה מאוד מסובך להוציא דרכון
באותה תקופה.

02:40:26:02 02:40:21:19
היה לאמי מכר בשם ד"ר
גטהון טלהון ז"ל.

02:40:36:19 02:40:27:01
תמיד היה בי רצון עז לעזוב,
כך גם לקרובי המשפחה שלי.

02:40:46:12 02:40:38:08
אמי ביקשה מאותו איש, רופא
מוכר באותה תקופה, לעזור לי.

02:40:52:14 02:40:50:04
הגשתי בקשה כפי שהוא הנחה
אותי והוצאתי דרכון.

02:40:54:14 02:40:53:04
איפה הוצאת?
- ב"גונדר".

02:40:55:05 02:40:54:21
ב"גונדר"?

02:40:59:05 02:40:55:08
כן, הוצאתי דרכון ב"גונדר"
ונסעתי ל"אדיס אבבה".

02:41:08:01 02:41:00:04
היינו כשבעים צעירים
שהמתינו ב"אדיס אבבה".

02:41:15:02 02:41:09:19
בשל תגובה לא ברורה
של ישראלי אחד,

02:41:21:00 02:41:15:20
יונה בוגלה ז"ל הנחה
אותנו לחזור לבתינו.

02:41:24:21 02:41:21:08
ימים עברו והמשכנו להמתין,

02:41:40:04 02:41:25:11
הסתתרנו בחצר כשאדם אחד היה יוצא,
וחוזר אלינו עם שמועות.

02:41:51:04 02:41:41:03
חיכינו כחודש או חודשיים, ולבסוף
התבקשנו לחזור לבתים שלנו,

02:41:54:17 02:41:52:20
אמרו שנזמן כשיגיע הזמן.

02:41:56:09 02:41:54:22
בסדר, ומה לגבי הניסיון השני?

02:42:01:09 02:41:56:15
הניסיון השני קרה כשהיינו
בדרכנו ל"וויאלה".

02:42:05:02 02:42:01:19
איפה זה "וויאלה"?
- באזור קניה.

02:42:06:20 02:42:05:13
עם מי היית באותה תקופה?

02:42:08:06 02:42:07:09
באותו הזמן,

02:42:18:23 02:42:14:03
אני מכיר את שמותיהם אבל
כשישה מהם אינם בין החיים.

02:42:21:14 02:42:20:01
כמה הייתם באותה תקופה?
- עשרים וארבעה.

02:42:23:06 02:42:21:23
עשרים וארבעה בניסיון השני?

02:42:25:08 02:42:23:12
נכנסתם לקניה?

02:42:30:01 02:42:25:12
כשהגענו לקניה נתפסנו ונעצרנו,
כפי שסיפרתי קודם.

02:42:35:12 02:42:31:23
נתפסנו והחזירו אותנו אל הגבול,

02:42:38:10 02:42:37:03
מישהו הלשין עלינו.

02:42:50:24 02:42:41:18
שהינו במעצר תשעה ימים ואז
העבירו אותנו ל"אווסה",

02:42:58:02 02:42:51:11
העבירו אותנו לבית הסוהר
העליון ב"אווסה"

02:43:04:11 02:42:59:06
והיינו כלואים שם כמה חודשים.

02:43:06:23 02:43:04:21
איך נראה בית הסוהר?

02:43:11:16 02:43:08:08
היה מאוד קשה להיות בבית הסוהר.
- קשה.

02:43:18:08 02:43:13:12
בבית הסוהר ב"וויאלה" חוינו סבל גדול.

02:43:23:00 02:43:20:05
באתיופיה היה קשה, אבל ב"וויאלה" היה סבל.
- בסדר.

02:43:33:20 02:43:30:12
בית הסוהר ב"אווסה" היה עדיף יותר.

02:43:37:00 02:43:34:08

והניסון השלישי?

- השלישי?

02:43:41:23 02:43:38:08

הניסון היה מ"גונדר".
- הנסיון מגונדר הוא בעצם מעבר דרך סודן?

02:43:42:15 02:43:42:05

כן, מסודן.

02:43:46:21 02:43:42:21

בסדר. בן כמה היית בסודן
ובאיזה שנה היית שם?

02:43:57:20 02:43:47:11

כשהלכנו לכיוון סודן? לפני לוח
השנה האתיופי זו היתה שנת 1972.

02:43:59:17 02:43:59:05

בסדר.

02:44:08:24 02:44:03:22

כפי שסיפרתי לך קודם, הודעת
להוריי על עזיבתי.

02:44:13:19 02:44:10:07

פגשתי את אחי הקטן ב"גונדר",

02:44:17:18 02:44:14:03

שם הוא מצא מישהו בשם סיום
מנגיסטו שהיום גר בקנדה.

02:44:20:21 02:44:18:00

אחי הפגיש אותנו והתחלנו
ללכת, עם המסנקו שלי.

02:44:27:17 02:44:21:02

היינו שישה אנשים
ועברנו הרבה בדרך.

02:44:32:07 02:44:28:20

נתפסנו כשהגענו לגבול, למעשה
אותי לא עצרו ואותם כן.

02:44:38:02 02:44:32:15

הייתי מצויד במסנקו, אבל הגענו
ביחד, איך יכולתי לנטוש אותם?

02:44:46:16 02:44:38:22

הגבול היה קרוב,

02:44:51:05 02:44:47:17
הם היו עצורים שם שבוע, ובסוף
אמרו להם לחזור לבתיהם.

02:44:54:08 02:44:51:20
כשהצעתי להם ללכת בדרך מסוימת,
הם הורו לי לשתוק.

02:44:59:08 02:44:55:00
הייתה אתנו תינוקת בת
שמונה חודשים, הבת של סיום,

02:45:04:22 02:45:00:02
ואמרו לי "לא חבל לך על
נפשה של התינוקת הזאת?"

02:45:09:15 02:45:05:13
ניסיתי שוב לשכנע אותם
והם שוב השתיקו אותי

02:45:12:00 02:45:10:05
"כשחצינו את הגבול לא נתפסנו,"
הם אמרו.

02:45:21:01 02:45:12:21
הסתובבנו לכיוון השני והגענו
ל"שאדי". הסיפור עוד ארוך.

02:45:21:14 02:45:21:08
בסדר.

02:45:27:14 02:45:22:13
נשארנו ב"שאדי" כשבוע והמשכנו ללכת
לכיוון שחשבנו שמוביל ל"גונדר".

02:45:29:24 02:45:27:19
עקפנו את שאדי וכך נתפסנו.

02:45:34:17 02:45:30:15
כשהגענו מהכיוון ההפוך, תפסנו
אותנו אנשי הביטחון.

02:45:39:03 02:45:36:12
"שאלו איך הגענו, הם החליטו שאנחנו מביאי
צרות והכניסו אותנו לבית הסוהר.

02:45:47:03 02:45:39:19
בזמן שהאנשים בבית חשבו שהגענו,
בעצם היינו עצורים חודש.

02:45:52:24 02:45:48:14
הם החלו את המסע לכיווננו
ונעצרו בדרך כמונו.

02:45:56:12 02:45:54:01
בית הסוהר התמלא וצירפו אוהל נוסף.

02:46:03:00 02:46:00:18
בית הסוהר מוקם בתוך העיר בסודן?

02:46:05:13 02:46:03:02
לא, זה היה באתיופיה,
לפני שעברנו את הגבול.

02:46:06:16 02:46:06:11
בסדר.

02:46:13:23 02:46:08:09
אנחנו היינו שם חודש, והשאר, שהגיעו
אחרי, היו שם שבועיים או שלושה.

02:46:21:09 02:46:16:21
אחרי שגרמו לנו לסבל והתעללו בנו,
לקחו אותנו ל"גונדר" במסוק.

02:46:25:19 02:46:23:12
לבית סוהר אחר?
- ל"גונדר".

02:46:37:14 02:46:27:04
לקחו אותנו לתחנה ב"גונדר" ושהינו
שם בתנאי סבל רב של רעב וצמא.

02:46:48:12 02:46:40:07
הכניסו אותנו ל"בתה", ולאחר
שבועיים קראו לכל אחד בנפרד.

02:46:53:10 02:46:48:14
הגיע רכב מיוחד שלקח אותנו
והכנו אותנו ללא הרף,

02:46:55:08 02:46:53:19
כל אחד חזר עם ידיים
ורגליים מקופלות מכאבים.

02:47:08:03 02:47:00:22
יחד איתי היו כשלושים מדריכים.
זה היה קשה.

02:47:14:16 02:47:08:17
לא עשיתי עבור המדריכים
דבר, כפי שסיפרתי לך קודם,

02:47:19:02 02:47:16:18
הם היו מלומדים, ילדי עשירים ומדריכים.

02:47:22:20 02:47:20:24
אני זוכר שהיה אחד בהיר עור,

02:47:29:23 02:47:23:16
ובחור עם זקן אמר לי
"ההוא (הבהיר) משלכם,"

02:47:32:11 02:47:30:11
"הוא קצת מלוכלך עכשיו, אבל
הוא משלכם, הוא ישראלי".

02:47:42:07 02:47:35:06
אחרי שלקחו הרבה אנשים והכו
אותם, לבסוף הגיעו אליי

02:47:52:10 02:47:44:22
וכשהגיע תורי, כל אותם
המדריכים יצאו ומחו נגד המכות,

02:47:57:20 02:47:53:12
"לא להכות את גשאה, לא להכות
את גשאה, לא להכות את גשאה!"

02:48:07:04 02:47:59:04
ולקחו אותי בכל זאת.
היו שם שני חוקרים.

02:48:16:09 02:48:12:05
החוקר השני דיבר לאוזנו
של החוקר שהכה אותי,

02:48:35:10 02:48:21:02
הוא פקד עלי להיכנס ולספר לו
את סיפור חיי וסיפרתי לו.

02:48:46:20 02:48:37:02
סיפרתי לו על הדרך שבה גדלתי
וחייתי, סיפרתי הרבה.

02:48:57:06 02:48:47:06
הוא שאל אותי "אם אתה עכשיו נוטש,
מי יגן על המסנקו לאימך?"

02:48:59:11 02:48:58:10
ענית לך שאחיי נמצאים שם.

02:49:07:07 02:49:03:14
"יש לך כאן מסנקו?" הוא
שאל וענית לך שכן.

02:49:16:17 02:49:08:24
הוא שלח סוהר בכיר כדי
להביא את המסנקו אליי.

02:49:23:05 02:49:18:01
הוא הביא לי את המסנקו
ופקד עלי לנגן.

02:49:28:02 02:49:24:17
שאלתי אותו "מה לנגן?",
"כל דבר", הוא אמר, וניגנתי.

02:49:36:14 02:49:28:13
הוא לפתע שתק ואני לא ידעתי
מה הוא חש, הוא הפגין צער.

02:49:43:06 02:49:38:14
הוא קרא לחברו, ובזמן
שכל זה התרחש,

02:49:45:12 02:49:43:08
היו שני סוהרים בחוץ

02:49:48:02 02:49:46:04
כשאחד הופיע, הוא סימן לי.

02:49:51:03 02:49:48:06
וכשהוא סימן להם הם התחילו להכות.

02:49:53:05 02:49:52:01
ככה הוא היה מסמן להם.

02:50:00:21 02:49:53:22
אחד מהסוהרים אמר לי שיש
לי קרובי משפחה בישראל.

02:50:02:04 02:50:01:02
הוא שאל "איך נוכל
לעצור אותם עכשיו?"

02:50:04:12 02:50:02:13
והוא ענה לי שהם כבר
עברו על החוק וברחו.

02:50:08:24 02:50:06:00
הוא התחיל לשאול שאלות.

02:50:14:22 02:50:10:14
"יש לך קרובי משפחה שעצורים
פה?" הוא שאל. עניתי לו שכן.

02:50:17:10 02:50:16:18
מי אלה?

02:50:23:14 02:50:20:02
עניתי לו שאחת היא אשתי עם
תינוקת בת שמונה חודשים,

02:50:37:13 02:50:26:14
אחיי הקטנים שהיו
ארבעה בסך הכל וחמתי.

02:50:45:07 02:50:41:12
באותה תקופה, בן דודתי,
שמו ג'מבר, נכח שם,

02:50:53:00 02:50:49:07
ומי שהשם שלו היה מסומן בצבע
אדום הוכה על ידי "הטרור האדום".

02:50:56:03 02:50:54:03
השם של בן דודתי ושל
רפי נכתבו בצבע אדום.

02:50:59:19 02:50:58:09
החוקר שאל אותי "מי אלה בשבילך?"

02:51:03:23 02:51:00:15
ועניתי לו שהאחד הוא אחי
הקטן והשני הוא בן דודתי.

02:51:06:06 02:51:05:20
אתה בטוח?

02:51:16:05 02:51:07:13
והוא החליף את השמות
שלהם לצבע כחול.

02:51:18:00 02:51:16:21
"אלה אחיך?" הוא שאל שנית,

02:51:20:15 02:51:18:12
"כן, אחד הוא בן דודתי והשני

הוא אחי הקטן, " עניתי.

02:51:25:20 02:51:21:05

אמרת את האמת?
- כן, לא הוספתי דבר, וגם היום כך.

02:51:31:09 02:51:27:09

הוא ככל הנראה ריחם
עליי והורה לי לצאת.

02:51:38:13 02:51:33:05

יצאתי, והיו עוד כאלה שנכנסו ויצאו,
אבל את אף אחד מהם לא הכו.

02:51:42:14 02:51:39:09

בעבר, בכל פעם שהגיעו לשם אנשים,
ילדים או מבוגרים, הכו אותם.

02:51:50:21 02:51:43:18

יצאתי, התארגנו ולקחו
אותנו ל"באתה",

02:51:55:17 02:51:53:01

כשאותם מדריכים ראו שחזרתי בשלום,

02:51:57:09 02:51:56:16

וכשאני נזכר בזה היום

02:52:02:11 02:51:58:03

מהחקירות לקחו אותנו לבית הסוהר,

02:52:06:13 02:52:03:19

זה היה מקום בו הכו ואף הרגו אנשים.

02:52:19:01 02:52:07:22

אותם מנהלים שמחו לראותי והזמינו
אותי לביתם באופן קבוע,

02:52:24:03 02:52:19:18

בנוסף לזה, קנו בגדים לתינוקת
שלנו ונתנו לנו כסף.

02:52:37:12 02:52:29:01

אחד החוקרים שאל אותי "אתה
מכיר את כל האסירים שהיו איתך?"

02:52:39:15 02:52:37:24

עניתי שאיני מכיר אותם כלל.

02:52:41:18 02:52:40:05

הוא שאל שנית "אתה לא מכיר
שם אף אחד?", ועניתי שלא.

02:52:45:07 02:52:43:01
"אז מדוע הם מחו שלא
יכו אותך?" הוא שאל.

02:52:49:14 02:52:46:10
הסברתי לו שהכרתי אותם
בכלא ולא לפני כן.

02:52:53:05 02:52:50:12
הוא קיבל את ההסבר שלי.

02:53:02:22 02:52:54:06
בפעם השנייה שקראו בשמי, הם שוב
מחו והפצירו בהם לא להכות אותי.

02:53:09:04 02:53:04:18
הורו לי לחתום,

02:53:14:00 02:53:09:07
כי כשמדובר באסיר פוליטי,
של הפרת חוק,

02:53:17:17 02:53:14:10
לא נהגו לתעד זאת גם
אם מת או נפגע.

02:53:27:13 02:53:18:09
אחרי שחתמתי וחזרתי, זכור
לי שהמדריכים מאוד שמחו,

02:53:32:09 02:53:28:08
אך בסופו של דבר הם נהרגו
והושלכו מצוק.

02:53:35:22 02:53:32:10
כך נראתה התקופה ב"גונדר".

02:53:46:06 02:53:40:04
גם בניסיון השני הצטיידתי במסנקו,

02:53:58:01 02:53:51:18
ועשינו מסע דרך עיר שנקראת "קולית"
באתיופיה עד שהגענו לסודן.

02:54:03:23 02:53:58:22
כשנכנסנו לסודן הלכנו
ברגל ל"דוקה",

02:54:09:04 02:54:06:23
ומשם נסענו ברכב לעיר "גדריף".

02:54:13:23 02:54:09:17
ב"גדריף" לא הכרנו אף אחד.

02:54:20:01 02:54:14:13
מצאנו מקום לינה פתוח סמוך
לתחנת המשטרה,

02:54:25:00 02:54:20:12
ובתקופה שישנו שם, עוברי אורח
סודנים שהתחשבו באנשים,

02:54:27:02 02:54:25:09
סיפקו לנו אוכל ומים.

02:54:34:05 02:54:29:10
ביום השלישי החל לרדת גשם והשוטר
מהתחנה קרא לנו להיכנס פנימה,

02:54:37:12 02:54:34:18
ואמר "אתם האתיופים אנשים טובים".

02:54:44:06 02:54:37:14
ישנו שם, ובבוקר הטיגרים,
שהיו שם באותה תקופה,

02:54:56:01 02:54:46:24
פנו אלינו ושאלו אם אנחנו
פליטים. ענינו שכן.

02:55:01:21 02:54:59:14
האחד שאל "מאיפה הגעתם?"
וענינו "מגונדר".

02:55:03:05 02:55:01:22
היו להם הרבה שאלות.

02:55:08:13 02:55:05:03
הם עדכנו אותנו שיש
אנשים מהאזור שלנו

02:55:12:14 02:55:08:15
וצירפו אותנו אליהם.

02:55:23:03 02:55:13:18
הכריחו אותנו להירשם, ומדי חודש
קיבלנו סיוע כספי בסתר.

02:55:27:00 02:55:23:22
לאחר מכן, התחלנו לעבוד

02:55:35:02 02:55:29:21
ואז גם ממשלת ישראל
העבירה לנו כסף בסתר.

02:55:42:13 02:55:39:05
כפי שסיפרתי לך קודם,
איני אוהב להפסיד.

02:55:50:15 02:55:44:00
היה בחור בשם ארגאו שסיפר שהוא
מנהל סניף בנק בעיר "גוג'ם".

02:55:56:19 02:55:53:01
מי שהכניס אותי לעבודה היה נוצרי
אסיר ששהה איתי בכלא ב"גונדר".

02:55:59:15 02:55:58:11
פגשתי אותו במחנה בסודן,
והוא הכניס אותי לעבודה.

02:56:01:01 02:56:00:00
הוא ידע שאני יהודי.

02:56:07:10 02:56:01:24
כשעבדתי שם, הבחור מ"גוג'ם" שאל אותי
מאיפה אני, ואמרתי לו שמ"גונדר".

02:56:10:20 02:56:07:17
"איפה בגונדר?" הוא שאל,
והסברתי לו שאני מ"אוזבה".

02:56:14:14 02:56:12:02
הוא נעץ בי מבט ושאל "אתה
יהודי?" עניתי לו "כן".

02:56:18:03 02:56:15:22
הוא הדגיש בפניי שכדאי שאחרי
לא יידעו את מה שהוא יודע,

02:56:23:10 02:56:19:21
"אם מישהו ישמע שאתה ישראלי,
יהרגו אותך," הוא אמר.

02:56:29:08 02:56:26:05
לא ייחסתי לזה חשיבות רבה.

02:56:36:16 02:56:30:18
הבחור שלקח אותי ביקש שאלווה לו
כסף ואמר שתכף יחזיר את חובו,

02:56:37:22 02:56:37:01
אך הוא לא החזיר.

02:56:42:07 02:56:40:14
כשסיפרתי למנהל הוא אמר
שאינן לו מה לעשות בנדון.

02:56:51:22 02:56:47:23
זה התרחש במהלך היום
והם הרגיזו אותי מאוד.

02:56:58:18 02:56:53:01
קיבצתי את כל הבגדים
שהיו תלויים בחוץ.

02:57:04:07 02:56:59:17
היו להם שלושה שקים ובתוכם
קמח לבן עבור אוכל למסעדה.

02:57:09:04 02:57:05:07
העברתי מעל הגדר את שלושת השקים.

02:57:14:06 02:57:09:15
שמעו על המקרה הזה והורו לי לעזוב.

02:57:16:02 02:57:14:15
אמרו לי שאם ארצה כסף,
יביאו לי כדי שאעזוב,

02:57:19:13 02:57:17:02
אבל סירבתי לעזוב. "למה
אתה מסרב?" הם שאלו,

02:57:22:08 02:57:19:20
וצעקתי חזרה "אני לא יוצא! אעדכן
אתכם כשיגיע זמני לעזוב".

02:57:27:15 02:57:24:20
"הינה תיקח כסף, הם אמרו, סירבתי
ואמרתי להם שיש לי כסף.

02:57:32:11 02:57:28:14
כפי שאמרתי לך, הבגדים שהיו שנאספו,
בצד השלכתי אותם מעבר לגדר.

02:57:37:24 02:57:34:10

סיימתי והלכתי לביתי.

02:57:41:24 02:57:40:02

לזה אני מתכוון כשאני אומר
שאיני אוהב להפסיד.

02:57:46:20 02:57:42:06

אספתי את חפציי והשארתי
מאחור את כספי.

02:57:53:13 02:57:47:09

הבחור מ"גוג'ם" לקח
אותי למשרד הפנים

02:57:54:11 02:57:53:16

אחרי שעזבתי את תחנת המשטרה,

02:57:56:13 02:57:54:23

ואמר שהוא מצא דרך לצאת
וביקש שאביא לו תמונה שלי.

02:57:58:23 02:57:57:01

הוא סיפר שיש לו שני אחים
באמריקה ושנלך אליהם ביחד.

02:58:02:04 02:57:59:14

הוא אמר "תלך עם אחיך לאמריקה
והם יקבלו אותך".

02:58:03:14 02:58:02:05

היו לו אחים אמידים.

02:58:08:00 02:58:03:16

היום אני מתחרט על כך
שלא הכרתי את שם משפחתי,

02:58:10:22 02:58:08:08

רק את שמו הפרטי, ארגאו,
אבל לא את שם המשפחה.

02:58:15:03 02:58:11:00

האחים של אשתי נמצאים שם
ומבקשים את שם משפחתי,

02:58:16:03 02:58:15:06

אבל אין לי אפשרות להשיג את השם.

02:58:22:11 02:58:17:13

אחי הקטן סירב ואמר "היעוד שלי
הוא להגיע לישראל, לא לאמריקה"

02:58:23:23 02:58:22:12
מעבר לכך, הייתה לו בעיה בריאותית.

02:58:27:00 02:58:24:12
זה היה גורם לבעיה אם הייתי
טס לאמריקה בלעדיו.

02:58:33:23 02:58:27:15
נתקלנו בהרבה מכשולים בסודן.

02:58:41:11 02:58:34:11
ישנו חנוקים בלילות, נהגו
להכות אותנו ובעיקר אותי.

02:58:50:22 02:58:44:16
השוטרים הכו את אחי כשהיה חולה,

02:58:55:02 02:58:51:13
והסתכסכתי איתם בשל זה.

02:58:59:09 02:58:55:19
אחזתי בסכין וכמעט דקרתי אותם,

02:59:01:16 02:58:59:16
אך תושבי הכפר שלי החזיקו
את ידיי מאחור ומנעו ממני.

02:59:05:05 02:59:01:21
"כמעט חיסלת אותם," הם
אמרו והצילו אותי מהמעשה.

02:59:11:00 02:59:07:08
היה בחור סודני שהריח את
אחי ואמר שהוא אכן חולה,

02:59:13:17 02:59:11:02
כי לחולים באמת היה ריח שונה.

02:59:24:12 02:59:16:21
סבלנו תקופה ארוכה בבתי סוהר, ולאחר
מכן שוחררנו וחזרתי לאתיופיה.

02:59:29:03 02:59:25:11
מה היו התפישות שלך בנוגע לישראל
ולירושלים באותה תקופה?

02:59:37:16 02:59:34:07
השכונה שלנו הייתה שונה,

02:59:46:01 02:59:38:18
היה לנו אפילו כינוי: "אנשי
סרמלה' זורמים כמו המים".

02:59:51:12 02:59:46:19
מה המשמעות של זה?
- שתושבי סרמלה תמיד מוכנים ללכת.

02:59:59:09 02:59:55:03
אבי, לדוגמא, נהג לעלות על
הר כדי להתפלל בבית כנסת.

03:00:04:11 03:00:00:11
קרובי המשפחה של אבא טגה ושלנו
ואני, שהייתי קטן באותה תקופה,

03:00:09:20 03:00:05:06
שהינו שם בימי שישי ושבת.

03:00:14:01 03:00:11:04
הם היו מגיעים לחצר שלנו כדי
לחתוך לחם מסורתי ולקבל ברכות,

03:00:19:19 03:00:15:02
ובצהריים הם חזרו לכפרם.

03:00:26:03 03:00:20:08
זכור לי שבשעה קבועה הם נהגו
להתכנס באזור מסוים על אותו הר.

03:00:29:11 03:00:26:19
ביו האבנים נוצרו מעין כיסאות,
זו הייתה עבודה של האל.

03:00:37:05 03:00:29:18
הם ישבו שם ושוחחו על שמועות
שהגיעו מישראל.

03:00:42:01 03:00:38:19
לחלקם נשלחו מכתבים, ועוד
הרבה מקרים דומים.

03:00:50:08 03:00:42:12
הם שוחחו הרבה על ישראל וגם על
אמריקה, וכך העבירו את השבתות.

03:01:02:00 03:00:52:00
ישראל תמיד הייתה חקוקה בקרבנו
והייתה לנו אהבה גדולה אליה.

03:01:10:17 03:01:03:04
אני זוכר שכשהסבתות שלי נפטרו,

03:01:16:16 03:01:11:11
לקחו עפר שלכאורה היה עפר מאדמת
ירושלים ופיזרו אותו עליהן.

03:01:25:21 03:01:18:06
האהבה שלנו לירושלים
הייתה גדולה מאוד,

03:01:27:06 03:01:26:07
היא הייתה במחשבותינו יום ולילה.

03:01:34:05 03:01:27:12
נהגנו לומר "זה לא יפריע לי מעט,
אם אכנס היום לישראל ואמות מיד",

03:01:37:00 03:01:35:00
כך היינו אומרים.

03:01:43:09 03:01:39:06
תודה לאל שהחלום הזה
לא נותר במחשבותינו,

03:01:52:07 03:01:44:01
למרות הכמות הגדולה של הנספים
במדבר, נאבקנו והגענו הנה.

03:01:54:23 03:01:52:18
יש לי שאלה אחרונה אליך,

03:02:01:09 03:01:55:09
מה הדבר שאליו אתה הכי
מתגעגע מחייך באתיופיה?

03:02:15:21 03:02:05:15
הייתה לי אהבה אינסופית לאתיופיה.

03:02:23:07 03:02:17:12
בשנות התשעים באתיופיה, בארץ
זו הייתה שנת אלפיים ושש,

03:02:28:11 03:02:24:07
הרופא הורה לי לא לטוס ובכל
זאת ביקרתי את עיר מולדתי

03:02:35:04 03:02:30:24
ואת האזור בו גרתי כמו "אמבובר".

03:02:37:15 03:02:35:23
בכיתי,

03:02:41:10 03:02:38:17
כמו שבכיתי כשאמי נפטרה,
וחזרתי לארץ

03:02:43:16 03:02:42:03
כי לא רק שלא מצאתי עצים מוכרים,

03:02:49:04 03:02:44:06
גם לא מצאתי את הסלע שאבי
נהג לשבת עליו ולהתפלל.

03:02:55:15 03:02:50:24
הגעתי למצב שבו הבנתי
שמיציתי את אתיופיה.

03:03:04:03 03:02:57:07
הייתה לי אהבה גדולה לאתיופיה,
אך העבר לא יחזור. הכל חלף.

03:03:10:20 03:03:04:24
אתיופיה הייתה מדינה טובה
והיינו חיים בה באהבה,

03:03:14:04 03:03:11:15
אבל עכשיו אחרי שביקרתי בה,

03:03:18:21 03:03:14:15
אפשר לומר שאפילו לאדם מת
לא יהיה רצון לחזור לשם.

03:03:21:17 03:03:20:17
אלה היו חיינו באתיופיה.